

Geachte heer/mevrouw,

Het doet ons genoegen u de studiegids van de opleiding JUNGIAANS ANALYTISCHE THERAPIE ® 2018-2019 aan te bieden. Hierin vindt u alle informatie die van belang is voor het volgen van de opleiding. Indien u na het lezen vragen heeft, kunt u ons bellen. Wanneer u zich wilt opgeven voor de opleiding, kunt u gebruik maken van het aanmeldingsformulier.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'H.A.J. Rump', written over a faint rectangular stamp or box.

Dr. H.A.J. Rump MEd  
directeur

Jungiaans instituut  
Rump Academie voor Dieptepsychologie  
Postbus 38315  
Lankforst 26-10  
6503 AH Nijmegen  
Telefoon: 024-344 00 84  
Fax: 024-345 30 33  
E-mail: [info@jungiaansinstituut.nl](mailto:info@jungiaansinstituut.nl)  
Internet: <http://www.jungiaansinstituut.nl>

## INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
De opleiding JUNGIAANS ANALYTISCHE THERAPIE ®	3
Master of science	3
Analytisch Therapeut	3
Programma	4
Beroepsmogelijkheden	5
DEEL 1 ORGANISATIE EN INRICHTING VAN HET ONDERWIJS	6
<i>Het Jungiaans instituut – Rump Academie voor Dieptepsychologie:</i>	
Activiteiten van de Rump Academie	7
Directie	7
Raad van Advies	8
Wetenschappelijke Adviesraad W.A.R.	8
Scriptiebegeleiders	8
Administratie	8
Bereikbaarheid	9
Logo van het Jungiaans instituut – Rump Academie voor Dieptepsychologie	9
<i>Algemene informatie opleidingen:</i>	
Aanmelding	10
Toelatingsgesprek	10
Klachtenprocedure	10
Opbouw collededag	11
Aanwezigheid	11
Deeltijdvriendelijk rooster	11
Dispensatieregeling	11
Open dagen	11
<i>Seminars / workshops</i>	11
<i>Studiekosten:</i>	
Algemeen	11
Studiekosten opleiding JUNGIAANS ANALYTISCHE THERAPIE ®	12
Termijnbetaling	12
Annuleringsregeling	12
Vergoeding studiekosten / belastingen	12
<i>Studiegids:</i>	
Studiepunten	12
Rooster en boekenlijst	12
<i>Beroepscode</i>	13
<i>Beroepsvereniging:</i>	
Jungiaanse Beroepsvereniging voor Analytisch Therapeuten Nederland	13

DEEL 2 OPLEIDING JUNGIAANS ANALYTISCHE THERAPIE®	14
HOOFDSTUK 1	
Studiepunten Analytisch Therapeut	15
Verlangde studieonderdelen Analytisch Therapeut	15
Structuur	15
HOOFDSTUK 2	17
<i>Eerste studiejaar:</i>	
Algemeen	17
Structuur	17
Overzicht onderdelen van het eerste studiejaar met studiebelasting	19
Beschrijving studieonderdelen eerste studiejaar	20
HOOFDSTUK 3	28
<i>Tweede studiejaar:</i>	
Algemeen	28
Structuur	28
Overzicht onderdelen van het tweede studiejaar met studiebelasting	31
Beschrijving studieonderdelen tweede studiejaar	32
HOOFDSTUK 4	41
<i>Derde studiejaar:</i>	
Algemeen	41
Structuur	41
Overzicht onderdelen van het derde studiejaar met studiebelasting	42
Beschrijving studieonderdelen derde studiejaar	43
HOOFDSTUK 5	51
<i>Vierde studiejaar</i>	
Algemeen	51
Structuur	51
Overzicht onderdelen van het vierde studiejaar met studiebelasting	54
Beschrijving studieonderdelen vierde studiejaar	55

Voor u ligt de studiegids van het Jungiaans instituut – Rump Academie voor Dieptepsychologie te Nijmegen. In deze studiegids treft u een beschrijving aan van de opleiding JUNGIAANS ANALYTISCHE THERAPIE ® met als studierichting *Analytisch Therapeut*, alsmede algemene informatie over de organisatie van de Academie en een aantal regelingen met betrekking tot de studie.

Het aangeboden onderwijsprogramma is aanbod onder voorbehoud, aangezien er altijd door onvoorziene omstandigheden wijzigingen kunnen optreden. In voorkomende gevallen zal getracht worden om de gevolgen van een door te voeren wijziging voor de studenten tot een minimum te beperken. Aan het thans aangeboden programma kunnen dan ook geen rechten ontleend worden om een bepaald onderdeel te volgen.

Alle studenten worden geacht op de hoogte te zijn van de informatie en regelingen met betrekking tot de opleiding zoals deze in de gids vermeld staan, alsmede van wijzigingen en aanvullingen die via de studentensite bekend gemaakt worden.

### ■ DE OPLEIDING JUNGIAANS ANALYTISCHE THERAPIE ®

De opleiding Jungiaans Analytische Therapie staat open voor degenen die geschoold zijn op WO, HBO of vergelijkbaar niveau. Psychiaters, psychologen, psychotherapeuten, psychosociaal werkers, maar ook diegenen die zich willen omscholen of therapeut willen worden, etc. en zowel theoretisch als therapeutisch geschoold willen worden in de dieptepsychologie kunnen deelnemen aan deze opleiding.

Degenen die niet aan deze eis voldoen, kunnen contact opnemen met de coördinator. Deze zal in overleg met de aankomend student bekijken of de mogelijkheid aanwezig is om deel te nemen aan de opleiding.

De opleiding Analytische Therapie is een deeltijdopleiding. De opleiding te Nijmegen benadrukt vooral de veelzijdigheid van het therapeutische vak en start met een propedeutisch jaar. Beoogd wordt de student in dit eerste jaar vertrouwd te maken met de belangrijkste theoretische concepten uit de dieptepsychologie.

In de daarop volgende jaren wordt de student zowel theoretisch als praktisch geschoold in de Analytische Therapie en is een persoonlijke leeranalyse vereist.

### ■ MASTER OF SCIENCE

Na het behalen van het diploma kan er via het Interuniversitäres Kolleg Graz/Schloss Seggau een upgradering plaatsvinden tot een Master of Science.

### ► Analytisch Therapeut

De opleiding tot Analytisch Therapeut werkt vanuit een analytisch concept, waarbij de inzichten en theorieën op het gebied van de dieptepsychologie vanaf Freud tot heden zijn geïntegreerd.

De opleiding verbindt de theoretische ingang met praktische uitvoering, zelfbewustwording en onderzoek.

Freud heeft binnen de dieptepsychologie de eerste aanzet gegeven tot het

ontwikkelen van een geesteswetenschap in de werkelijke betekenis van het woord. Dit gaat over een wetenschap van de geest of psyche. Het leverde veel weerstand op vanuit zowel de theologische als de wetenschappelijke wereld. De godsdienstige richtingen als "zielzorgers" zagen de duivel weer verschijnen en de "wetenschappers" stonden met niet tastbare, subjectieve verschijnselen in de leegte te graaien.

Jung heeft met zijn theorie over het onbewuste de opening gemaakt naar het zichtbaar en begrijpelijk maken van zielsprocessen door middel van de archetypische symboliek. Na Jung is dit verder uitgewerkt in het kader van energetische krachtenvelden.

Om contact te kunnen maken met de aansturende energieën die leiden tot de diverse veruiterlijkingen is het belangrijk begrippen als "objectief" en "falsifieerbaar" opnieuw tegen het licht te houden. Aansluiting bij de cliënt is werken met zielsprocessen in de mens. Hiermee is de dieptepsychologie als een psychodynamische psychologie eigenlijk een belevingspsychologie.

### ► Programma

De Analytisch Therapeut wordt vertrouwd gemaakt met de principes van de dieptepsychologische theorieën en de nieuwste inzichten op dit gebied. De studenten krijgen grondige kennis van de principes in de psychiatrie en psychologie, vergelijkingen tussen de diverse stromingen in de psychologie, de algemene en methodespecifieke psychopathologie, diagnostische methoden zoals de DSM classificatie en de C.O.M.® diagnostiek, gedragsmatige methodieken, medische pathologie en psychofarmaca, het verloop van ziekten, behandelingstrategieën en methodologie.

Daar zielsprocessen van wezenlijk belang zijn is het noodzakelijk inzicht te krijgen in symboliek, werken met dromen, tekeningen en actieve imaginaties, cosmologie, principes als mannelijk en vrouwelijk, religie, filosofie en spiritualiteit, mythologie, alchemie, lichaamsbewustzijn en meer. Naast dit alles wordt de student getraind in de therapeutische vaardigheden en de praktische toepassing van therapeutische interventies aan de hand van de geïntegreerde theoretische kennis.

De therapeut dient als mens de andere mens tegemoet te kunnen treden waardoor hij geen buitenstaander kan zijn die met protocollen werkt, maar als mens ook zicht moet hebben op zichzelf en zelf door middel van leeraanlyse een integratieproces heeft doorlopen. De Analytisch Therapeut heeft niet alleen de mogelijkheid om symptomen te behandelen, zoals dit gedaan wordt bij de gedragsmatig / cognitieve therapieën, maar kan met zijn opleiding uitingen van de zielsprocessen in de mens c.q. persoonlijkheidsstoornissen behandelen.

Hierdoor kan de Analytisch Therapeut de cliënt begeleiden in een proces dat niet alleen gericht is op het maatschappelijk belang, maar leidt tot een persoonlijke integratie.

Dieptepsychologie biedt de mogelijkheid om de dieperliggende oorzaak van de "negatieve" manifestaties bij de mens te behandelen. Hierbij wordt gewerkt aan inzicht, verwerking en integratie, zodat storende symptomen, gevoelens en gedragingen verdwijnen. Zo kan de behandeling een duurzaam effect hebben. De studierichting Analytisch Therapeut duurt vier jaar. Deze vierjarige opleiding is, ondermeer middels de eigen leeraanlyse, tevens sterk gericht op de persoonlijke ontwikkeling van de student.

### ► **Beroepsmogelijkheden**

De beroepsmogelijkheden na het afstuderen zijn divers. Het diploma dat behaald kan worden na vier jaar intensieve studie en leeranalyse, garandeert de professionele vakbekwaamheid van de Analytisch Therapeut. De therapeut heeft de professionele kwaliteiten om op verantwoorde wijze met cliënten te werken. Door de brede opleiding vinden afgestudeerde therapeuten werk op velerlei terreinen waar het menselijk gedrag een belangrijke rol speelt. Daarnaast bestaat de mogelijkheid een eigen praktijk te starten.

De afgestuurde die geschoold is in de Analytische Therapie is in staat een bijdrage te leveren aan het lichamelijke en psychische welbevinden van de cliënt. Tevens kan de therapeut beroepsspecifieke kennis en vaardigheden toepassen in uiteenlopende situaties. De therapeut is zich door zijn professionele scholing bewust van de mogelijkheden en kwaliteiten binnen het vakgebied en van het beroepsgeheim ten aanzien van derden.

Studenten die afstuderen mogen zich profileren als Analytisch Therapeut.

**ORGANISATIE EN INRICHTING VAN HET ONDERWIJS**

## ■ HET JUNGIAANS INSTITUUT–RUMP ACADEMIE VOOR DIEPTEPSYCHOLOGIE

Het Jungiaans instituut – Rump Academie voor Dieptepsychologie te Nijmegen is opgericht in 1990.

De Academie is inmiddels uitgegroeid tot een toonaangevende instelling met een groeiende reputatie. Het is de enige academie in Nederland dat zich bezighoudt met de ontwikkeling van de dieptepsychologie aangepast aan de huidige tijd.

Het gedachtegoed van Freud en Jung is de basis van waaruit de Academie de dieptepsychologie verder heeft ontwikkeld.

De concepten uit de dieptepsychologie - als gevolg van deze lange ontwikkeling - vormen de kern van het programma. Op basis van de huidige relevante research wordt de theorie voortdurend verder ontwikkeld en aangevuld, zodat de Academie een bijzondere bijdrage levert op het terrein van de dieptepsychologie.

De Rump Academie biedt psychotherapeutische opleidingen en trainingen vanuit het theoretisch concept van de dieptepsychologie, waaronder een academisch programma in de opleiding tot Analytisch Therapeut.

In de opleiding komt een verscheidenheid aan methoden aan bod, zoals psychoanalyse, analytische psychologie, Analytische Therapie. Ook maakt de student kennis met de gestalttherapie, Rogeriaanse therapie, hypnotherapie, NLP, directieve therapie, systeemtherapie, gedragstherapie, lichaamsgerichte therapie en meer.

De Academie heeft een eigen therapeutisch centrum en verzorgt jaarlijks seminars en workshops over onderwerpen die een verrijking vormen voor het kennisgebied van student en belangstellenden.

### ***Activiteiten van de Rump Academie***

- Opleiding JUNGIAANS ANALYTISCHE THERAPIE ®
- Persoonsgerichte trainingen
- Seminars & workshops
- Research onderzoek- en expertisecentrum
- Uitgeverij Jungiaans instituut
- Symposia “Jung in de 21<sup>e</sup> eeuw”
- Bibliotheek
- Human Centred, training, coaching, consultancy

### ***Directie***

De directie bestaat uit:

- Dr. H.A.J. Rump MEd
- Mw. mr. C.M.E. Kleijn MSc

Naast de eindverantwoordelijkheid voor het functioneren van de Academie, heeft de directie als taak het waarborgen van de filosofische integriteit.



### **Raad van Advies**

De directie laat zich bijstaan door een Raad van Advies die bestaat uit de volgende leden:

- |                             |   |
|-----------------------------|---|
| - Drs. W.A. Cornelissen     | psycholoog /Analytisch Therapeut  |
| - F.J.M. Homan              | accountant  |
| - Prof. dr. H.J. Houthoff   | oud hoogleraar geneeskunde/<br>ondernemer                                     |
| - Mw. drs. C.C. Querido     | psychiater  |
| - drs. J. Slavenburg        | cultuurhistoricus/auteur  |
| - Mw. N. Veerman-Croiset    | paranormaal genezer   |
| - drs. P.W.V. Veraart       | onderwijskundige  |
| - Prof. dr. H.H.F. Wijffels | econoom, bankier, hoogleraar  |
| - Mw. M. Witteveen          | mede-oprichter Jungiaans instituut – Rump<br>Academie voor Dieptepsychoologie |

Eén van de collegezalen in het Jungiaans instituut - Rump Academie voor Dieptepsychoologie is vernoemd naar Prof. dr. J. Bastiaans, in leven mede-oprichter van de Raad van Advies.

De Raad van Advies wordt periodiek van de belangrijkste ontwikkelingen en voornemens op de hoogte gehouden en functioneert als een deskundig en onafhankelijk klankbord ten behoeve van de directie.

De Raad van Advies kan gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen ten aanzien van alle aspecten.

### **Wetenschappelijke Adviesraad W.A.R.**

De Wetenschappelijke Adviesraad bestaat uit de volgende leden:

- |                              |                                |
|------------------------------|--------------------------------|
| - Prof. dr. K. Achterberg RA | hoogleraar/organisatieadviseur |
| - Mw. M.E. Geene MA          | Analytisch Therapeut/docent    |
| - Dr. H.A.J. Rump MEd        | Analytisch Therapeut/directeur |
| - drs. J. Slavenburg         | cultuurhistoricus/auteur       |

### **Scriptiebegeleiders**

De Academie heeft de volgende scriptiebegeleiders:

- Prof. dr. Ko Achterberg RA
- Mw. M.E. Geene MA
- drs. J. Slavenburg
- drs. J. Vos Ph.D.
- Mw. drs. H.G.J.M.van der Weide
- L.J. Wolters MSc

### **Administratie**

De administratie is voor telefonisch contact bereikbaar op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag tussen 10.00 tot 16.00 uur.

Indien u jaarlijks op de hoogte gehouden wilt worden van de activiteiten van het Jungiaans instituut – Rump Academie voor Dieptepsychoologie, kunt u contact opnemen met de administratie. Deze neemt uw gegevens op in haar adressenbestand.

Medewerkers:

- Mw. T.E.B. Helder-Claus office manager / administrateur
- Mw. M. Penders-Bout coördinator

### ***Bereikbaarheid***

Het Jungiaans instituut – Rump Academie voor Dieptepsychologie is gevestigd aan de 26e straat nr.10 in de wijk Lankforst, stadsdeel Dukenburg, ten zuiden van Nijmegen.

Als u met eigen vervoer komt nadert u Nijmegen via de A50. Op deze snelweg neemt u de afslag naar de A73 (Venlo / Köln). Op de A73 neemt u afrit nr. 2 Nijmegen / Dukenburg. Daarna gaat u bij het 2e stoplicht linksaf. U rijdt nu op de Van Apelterenweg. Nu de 2e straat rechts. U bent nu in de wijk Lankforst. Aan de lantaarnpalen hangen nummervverwijsbordjes. Volg deze tot in de 26e straat. Op nr. 10 is de Rump Academie gevestigd.

Het Jungiaans instituut – Rump Academie voor Dieptepsychologie is goed te bereiken met het openbaar vervoer. Vanaf het Centraal Station Nijmegen gaat een bus (lijn 6 Brabantse poort), die u in 20 minuten naar de Academie brengt, halte Lankforst, 14e straat.

#### **► De symbolische betekenis van het logo van het Jungiaans instituut – Rump Academie voor Dieptepsychologie**

De driehoek met de punt omhoog heeft als symbolische betekenis het vuursymbool, ofwel de rijzende vlam. Het is het symbool van de kosmische geboorte c.q. het goddelijke, de drievuldigheid.

De cirkel geeft symbolisch gezien de oneindigheid, de eeuwigheid en het absolute aan. Het is de dood en de wedergeboorte. Het gesloten systeem waarbinnen de transformatie plaats vindt. In de Egyptische of alchemistische symboliek is dit de slang die de eigen staart in de bek heeft. De mens kan zich hierbinnen louteren tot het goddelijke, de vergoddelijking. In het Boeddhisme zorgt de cirkel voor het proces van verlichting.

In het symbool van het Jungiaans instituut – Rump Academie voor Dieptepsychologie gaat de driehoek over in een cirkelvorm hetgeen weergeeft dat er vanuit de kosmische vonk, de kosmische geboorte, een overgang is naar het transformatieve proces. Het is het Ene dat verstoffelijkt in de drievuldigheid en over gaat in het gesloten systeem van de integratie, om weer te komen tot het Ene.

## ■ ALGEMENE INFORMATIE

### ▶ Algemene informatie opleidingen

#### ***Aanmelding***

Door middel van het aanmeldingsformulier kunt u zich aanmelden voor het eerste studiejaar van de opleiding. Na ontvangst van deze aanmelding nemen wij contact met u op om een afspraak te maken voor een intakegesprek.

U wordt dan verzocht om een motivatiebrief en 2 pasfoto's mee te nemen.

Indien het gesprek positief beoordeeld wordt door zowel de aankomend student als de algemeen directeur van de Rump Academie zal een inschrijvingsformulier door de aankomend student ingevuld worden en vervolgens ondertekend worden door zowel de aankomend student als de algemeen directeur.

De kopieën van uw diploma's dienen in bezit te zijn van de Academie.

Jaarlijks dient men zich voor 1 juli opnieuw in te schrijven voor een volgend studiejaar.

#### ***Toelatingsgesprek***

De algemeen directeur zal met iedere aankomende student een intakegesprek houden. Dit gesprek zal dienen als wederzijdse kennismaking, tevens wordt bekeken of de aankomend student geschikt is om aan de opleiding deel te nemen. De student zal gevraagd worden naar de motivatie en verwachtingen ten aanzien van de studie. Verder zullen in dit gesprek, in het belang van de aankomend student en de opleiding, de persoonlijke leerdoelen bekeken worden.

Aan het toelatingsgesprek zijn geen kosten verbonden.

De student kan deelnemen aan het eerste studiejaar op voorwaarde dat:

- een toelatingsgesprek heeft plaatsgevonden met de algemeen directeur en dit gesprek positief is beoordeeld.
- het inschrijvingsformulier ondertekend is.
- de betaling of aanbetaling, vóór de gestelde datum, is voldaan.

#### **Klachtenprocedure**

In het geval de student een klacht met betrekking tot de opleiding heeft, kan de student contact opnemen met de coördinator van het Jungiaans instituut – Rump Academie voor Dieptepsychologie, mw. M. Penders-Bout.

Wanneer de klacht voor de student onvoldoende opgelost wordt, kan de student contact opnemen met de algemeen directeur van de Rump Academie, mw. Mr. C.M.E. Kleijn MSc. Indien de student er geen vertrouwen meer in heeft dat zijn klacht goed afgehandeld zal worden, bestaat de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de Raad van Advies. Zie pagina 12 van de studiegids of Raad van Advies rechts op de Home pagina van de website. De brief kan gericht worden aan de administratie van de Academie t.a.v. Raad van Advies. Het oordeel van de Raad van Advies is voor het Jungiaans instituut- Rump Academie voor Dieptepsychologie bindend; eventuele consequenties worden door de Academie snel afgehandeld.

De klacht moet binnen 4 weken zijn afgehandeld.

Als er een langere tijd nodig is om onderzoek te doen, moet de student hiervan binnen 4 weken na indiening van de klacht in kennis worden gesteld, waarbij het uitstel wordt toegelicht; bovendien moet er een indicatie worden gegeven wanneer

men verwacht uitsluitend te kunnen geven.

Een klacht zal altijd vertrouwelijk worden behandeld.

Klachten en de wijze van afhandeling worden geregistreerd en voor de duur van 5 jaar bewaard in het persoonlijk dossier van de student.

### ***Opbouw collegedag***

Afhankelijk van het studieonderdeel heeft men op één dag college van één of twee docenten. Wanneer er methodieken / technieken gedoceerd worden, bestaat de opbouw van de collegedag uit hoorcolleges en werkcolleges. Tijdens de werkcolleges worden de psychotherapeutische methodieken en technieken getraind. De student dient de methodieken die tijdens de colleges zijn behandeld in de werkgroep te trainen, om op deze wijze de therapeutische mogelijkheden van iedere afzonderlijke methodiek te leren kennen en therapeutische vaardigheden te ontwikkelen.

### ***Aanwezigheid***

Wanneer u niet aanwezig kunt zijn dient u dit door te geven. Het afwezigheid percentage mag niet meer dan 10% zijn.

### ***Deeltijdvriendelijk rooster***

Studenten aan de opleiding volgen in sommige gevallen naast deze studie een andere studie, of hebben een werkkring. Om de student ter wille te zijn, is er voor gezorgd dat de studies een deeltijdvriendelijk rooster hebben. Alle colleges en tentamens zijn geconcentreerd op twee dagen; ze worden gehouden op vrijdag of zaterdag.

### ***Dispensatieregeling***

Er bestaat géén dispensatiemogelijkheid voor de studieonderdelen die worden gedoceerd.

### ***Open dagen***

Het Jungiaans instituut – Rump Academie voor Dieptepsychologie verzorgt jaarlijks open dagen. Tijdens de open dagen kunt u vanaf 13.00 uur alle vragen die u heeft stellen aan docenten, afgestudeerden en studenten.

#### **▶ Seminars / workshops**

De Academie verzorgt jaarlijks seminars en workshops. Deze vinden plaats op zondag en zijn ook toegankelijk voor belangstellenden. De kosten voor het volgen van een seminar / workshop bedragen € 55,- . De drie verplichte seminars voor de studenten zullen aan het begin van het studiejaar in rekening worden gebracht. De seminars en workshops zijn ook toegankelijk voor afgestudeerden en belangstellenden, de kosten hiervan bedragen € 65,- voor belangstellenden en € 55,- voor afgestudeerden.

#### **▶ Studiekosten**

### ***Algemeen***

Het collegegeld kan, indien noodzakelijk, voor aanvang van een studiejaar worden aangepast aan de gestegen kosten volgens het indexcijfer voor collegegelden van het CBS.

Het collegegeld is exclusief: seminars/workshops, boeken, leeranalyse en scriptiebegeleiding. Het collegegeld is inclusief: tentamen/examengeld.

Het collegegeld of de aanbetaling is verschuldigd na ondertekening van uw inschrijvingsformulier en na de wettelijke bedenktijd van 14 kalenderdagen. Betaling dient te geschieden vóór de in de factuur aangegeven datum.

### **Studiekosten opleiding JUNGIAANS ANALYTISCHE THERAPIE ®**

Het collegegeld bedraagt per studiejaar:

- voor particulieren	€ 3.760,00
- via werkgever/bedrijf	€ 4.760,00

### **Termijnbetaling**

Het collegegeld kan ook in termijnen worden voldaan. Zie voor deze regeling het inschrijvingsformulier. Bij betaling in termijnen zullen kosten in rekening worden gebracht.

### **Annuleringsregeling**

Zie voor de regeling ten aanzien van de annulering van een inschrijving het inschrijvingsformulier.

### **Vergoeding studiekosten / belastingen**

Het Jungiaans instituut – Rump Academie voor Dieptepsychologie is een niet gesubsidieerde privé instelling, waardoor er geen beurzen of fondsmogelijkheden bestaan. In sommige gevallen kan, in het kader van om- of bijscholing bij de daarvoor bestemde instanties om vergoeding van de studiekosten worden gevraagd. Mocht dit voor u van belang zijn dan is de Academie bereid daaraan medewerking te verlenen. Om de kosten voor de opleiding aftrekbaar te maken van de inkomstenbelasting adviseren wij u advies in te winnen bij uw belasting adviseur. Een overzicht van de gemaakte studiekosten wordt op verzoek jaarlijks door de administratie verzorgd.

## **► Studiegids**

### **Studiepunten**

De opleiding heeft een vastgesteld aantal studiepunten. Dit staat aangegeven zowel bij de te onderscheiden studierichtingen, als bij de studieonderdelen. Een studielast wordt uitgedrukt in punten. De studielast is gespreid over het gehele studiejaar. Één punt staat voor zes uren. Als de studielast bijvoorbeeld vijf punten bedraagt, betekent dit een tijdsbesteding van circa 30 uren. De collegepunten geven het aantal uren college weer. Als voorbeeld: twee collegepunten bedraagt twaalf college-uren. De studielast tezamen met de collegepunten geeft het aantal studiepunten.

### **Rooster en boekenlijst**

Het rooster en de boekenlijst voor het betreffende studiejaar zijn te vinden op de studentensite, de desbetreffende toegangscodes worden voor het begin van het studiejaar per e-mail toegezonden.

### ► **Beroepscode**

Voor de therapeuten afgestudeerd aan de studierichtingen van de opleiding JUNGIAANS ANALYTISCHE THERAPIE ® bestaat een beroepscode.

Deze beroepscode dient ondertekend te worden bij de uitreiking van het diploma.

De therapeut is aan deze beroepscode gebonden en is verantwoordelijk voor de inachtneming van deze code. De therapeut, cliënten en rechtspersonen kunnen zich jegens het door de desbetreffende beroepsvereniging ingestelde tuchtcollege op deze code beroepen volgens de procedure die omschreven is in het tuchtreglement.

### ► **Beroepsvereniging**

#### ***Jungiaanse Vereniging voor Analytisch Therapeuten Nederland***

Afgestudeerden en studenten van de studierichting Analytisch Therapeut kunnen lid of aspirant-lid worden van de Jungiaanse Vereniging voor Analytisch Therapeuten Nederland.

De beroepsvereniging stelt zich ten doel:

- bevordering van onderzoek en research op het gebied van de Analytische Therapie;
- ontwikkeling van de Analytische Therapie door middel van publicaties, lezingen, het organiseren van intervisiegroepen, studieactiviteiten en dergelijke;
- bewaking van de kwaliteit van de beroepsuitoefening met behulp van een beroepscode, een klachtenprocedure, verplichte bij- en nascholing en een gericht toelatingsbeleid;
- belangenbehartiging voor de leden door het bijhouden van een openbaar register van aangesloten therapeuten, het ontwikkelen en bijhouden van contacten met overheid en zorgverzekeraars.

**OPLEIDING JUNGIAANS ANALYTISCHE THERAPIE**

## OPLEIDING JUNGIAANS ANALYTISCHE THERAPIE

## ▲ STUDIEPUNTEN

De studenten dienen voor de studierichting *Analytisch Therapeut* in totaal 595 studiepunten te behalen.

Het diploma van de studierichting *Analytisch Therapeut* is verdeeld in vijf secties:

◆ studieonderdelen	(472	studiepunten,	101 ECTS punten)
◆ scriptie	( 93	studiepunten,	20 ECTS punten)
◆ seminars	( 10	studiepunten,	2 ECTS punten)
◆ intervisie	( 15	studiepunten,	3 ECTS punten)
◆ leeranalyse	( 5	studiepunten,	1 ECTS punten)

## ▲ VERLANGDE STUDIEONDERDELEN

Van de studenten wordt verlangd dat zij zowel theoretische kennis als praktische vaardigheden met betrekking tot verschillende gebieden kunnen aantonen. Deze kennis kan worden opgedaan door het volgen van de onderstaande studieonderdelen:

◆ PSMT	Mythologie	( 10	studiepunten)
◆ PSOF	Oosterse filosofie en psychologie	( 7	studiepunten)
◆ PSWF	Westerse filosofie en psychologie	( 40	studiepunten)
◆ PSRL	Religie en psychologie	( 43	studiepunten)
◆ PSKT	Kunst en psychologie	( 3	studiepunten)
◆ PSMP	Methoden in de psychologie	( 77	studiepunten)
◆ PSAT	Analytische Therapie	( 105	studiepunten)
◆ PSIT	Interventie trainingen	( 74	studiepunten)
◆ PSPC	Psychiatrie	( 88	studiepunten)
◆ PSPM	Medische pathologie	( 8	studiepunten)
◆ PSFM	Farmacie	( 6½	studiepunten)
◆ PSMM	Management	( 4½	studiepunten)
◆ PSLT	Literatuur	( 6	studiepunten)

## ▲ STRUCTUUR

***Jaar- en dagindeling***

Het studiejaar start in de maanden september of oktober en eindigt in de maand juni van het daarop volgende jaar.

De colleges zijn op vrijdag of zaterdag, van 11.00 uur tot 17.00 uur. 's Ochtends beginnen de colleges om 11.00 uur en eindigen om 13.45 uur, met daarin een pauze van 15 minuten. 's Middags beginnen de colleges om 14.15 uur en eindigen om 17.00 uur. Ook hierin is een pauze van 15 minuten opgenomen. Afhankelijk van de studieonderdelen heeft men op één dag college van één of twee docenten.

Het opnemen van de colleges doormiddel van audio/video apparatuur is niet toegestaan. In overleg met de directie en docent kan in een speciaal geval een uitzondering op deze regel worden gemaakt.



▲ ALGEMEEN

***Functie van het eerste studiejaar***

Het eerste studiejaar dient enerzijds als een eerste kennismaking met Freuds psychoanalyse en Jungs analytische psychologie en de begrippen en concepten die daarna ontwikkeld zijn. Daarbij wordt de student theoretisch ingevoerd in de gebruikte vakgebieden en komen de tijdsgeest en tijdgenoten van Jung aan de orde. Anderzijds legt het een inhoudelijke grondslag voor de verdere studie.

Het programma van het eerste studiejaar beslaat 122 studiepunten.(26 ECTS punten)

▲ STRUCTUUR

***Algemeen***

Het eerste studiejaar bestaat uit 174 college-uren.

***Tussentijds tentamen***

Halverwege het eerste studiejaar zal er een schriftelijk tentamen plaatsvinden. In dit tentamen zullen de basisbegrippen van Freud en Jung getoetst worden die behandeld zijn tijdens de colleges.

***Regelingen voor het eerste studiejaar***

Het eerste studiejaar wordt afgesloten met tentamens.

- \* Alle studieonderdelen worden schriftelijk getoetst.
- \* Dispensatie voor één der studieonderdelen is niet mogelijk.
- \* Om deel te kunnen nemen aan het tweede studiejaar dient men - met uitzondering van één onvoldoende - voor alle studieonderdelen een voldoende te behalen.
- \* Voldoet het resultaat niet aan de normen dan is voor het begin van het tweede studiejaar een éénmalige herkansing mogelijk.
- \* Men dient het eerste studiejaar binnen twee jaar te halen.

Het bewijs dat het eerste studiejaar met goed gevolg is afgelegd, zal worden bewaard in het persoonlijk dossier van de student. Het bewijs heeft, bij onderbreking van de studie, een geldigheidsduur van twee jaar.

***Tentamen en tentamendeelname***

Het eerste studiejaar wordt afgesloten met tentamens. Hiervan wordt er 1 gehouden in de maand maart en de overige in de maand juni. Voor enkele vakken zal het tentamen in de vorm van een werkstuk worden gegeven. De opdracht voor een werkstuk zal tijdens of kort na het gegeven college worden verstrekt.

Als men om wat voor reden dan ook niet heeft kunnen deelnemen aan het tentamen, wordt in principe een extra kans gegeven vóór het begin van het tweede studiejaar, als:

- \* aangenomen kan worden dat de student geschikt is om de studie voort te zetten;
- \* er zwaarwegende redenen zijn waarom een student, niet via de reguliere tentamengelegenheid aan de eisen heeft kunnen voldoen;
- \* een individueel tentamen uitzicht biedt op een redelijke kans van slagen;
- \* de student ernstig gedupeerd zou worden als er geen extra kans gegeven wordt.

De coördinator weegt per geval deze criteria. Indien noodzakelijk dient men tijdig contact op te nemen.

### ***Seminars en workshops***

De student is verplicht drie seminars c.q. workshops in het eerste studiejaar te volgen. Deze vinden plaats op de zondag.

### ***Evaluatiegesprek***

Daar persoonlijk contact met de student en de coördinator als essentieel en waardevol wordt ervaren, zullen studenten halverwege het studiejaar, uitgenodigd worden voor een evaluatiegesprek. Dit gesprek zal plaatsvinden buiten de collegedagen op de Academie. In dit gesprek wordt het functioneren en de houding van de student in de opleiding besproken en geëvalueerd. Het resultaat van het gesprek zal meegenomen worden bij de beoordeling ten aanzien van de overgang naar het volgende studiejaar. De directie beslist in deze.

Naast de inhoudelijke evaluatie van de studie stelt de directie het op prijs wanneer studenten ideeën over en/of behoeften aan speciale workshops / seminars en trainingen kenbaar maken.

## ▲ ONDERDELEN VAN HET EERSTE STUDIEJAAR

### • Overzicht onderdelen van het eerste studiejaar met studiebelasting

Code		Titel	Studiepunten
<b>PSAT Analytische Therapie</b>			
011	L.J. Wolters MSc / J.M. van Nimwegen MSc	Dieptepsychologie	14
015	Mw. drs. C. Reimerink	Symboliek binnen sprookjes	4
041	Mw. I. Baart MDaT	Lichaamsgerichte en expressieve psychotherapie	4
051	Mw. drs. C. Reimerink	Archetypische symboliek binnen de cinematografie	4
061	Mw. drs. H.M.A. van der Hart	Het werken met dromen	8
<b>PSMT Mythologie</b>			
011	Mw. drs. E.J.A. Horvers	Mythologie	10
<b>PSMP Methoden in de psychologie</b>			
012	Mw. M.M. van Mil MSc	De therapeutische basishouding	6
<b>PSWF Westerse filosofie en psychologie</b>			
011	drs. J. Vos Ph.D.	Het geestelijke klimaat van de 19de eeuw	7
021	drs. J. Vos Ph.D.	Jung als mens en wetenschapper	7
031	L.J. Wolters MSc	Cosmologie	13
041	Prof. dr. K. Achterberg RA	Synchroniciteit	4
081	Dr. H.A.J. Rump MEd	Lichaam en geest	3
<b>PSRL Religie en psychologie</b>			
021	drs. J. Slavenburg	Het wezen van religie en godsdienst	6
031	drs. J. Slavenburg	Gnosis, mystiek en spiritualiteit	3
041	drs. J. Slavenburg	Egypte, Babylon en de kosmologie	3
061	Mw. dr. A.E.G. van der Meer	De geschiedenis van het vrouwelijke in het bewustzijn	3
081	dr. T. van den Berk	Westerse alchemie	10
091	dr. T. van den Berk	Mystagogie	10
<b>PSKT Kunst en psychologie</b>			
011	Mw. drs. K. Haanappel	Jung en kunst	3

## ▲ BESCHRIJVING STUDIEONDERDELEN EERSTE STUDIEJAAR

### Analytische Therapie

PSAT011

- **Dieptepsychologie**

In deze colleges over de dieptepsychologie worden de basisbegrippen en concepten betreffende de theorieën van Freud, Jung en Rump behandeld.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges

Docent: L.J. Wolters MSc

Docent: J.M.van Nimwegen MSc

Collegepunten: 2

Studielaast: 12

PSAT015

- **Symboliek binnen sprookjes**

In dit studieonderdeel worden begrippen van het Jungiaanse gedachtegoed behandeld. Begripsverheldering vindt o.a. plaats aan de hand van sprookjes, die opgevat worden als een archetypische weerspiegeling van psychische processen.

Werkvorm: Hoorcolleges

Docent: Mw. drs. C. Reimerink

Collegepunten: 1

Studielaast: 3

PSAT041

- **Lichaamsgerichte en expressieve psychotherapie**

De colleges zijn ervaringsgericht.

Dag 1 Lichaamsbewustzijn, zelfzorg en afstemming

De eerste dag zal alles gaan over het lichaam. Op speelse wijze gaan we de volgende thema's onderzoeken en bewegen: lichaamshouding en adem, lichaamsdelen en lichaamsbeeld, het lichaam in beweging, bewegingskwaliteiten, het lichaam in de ruimte en in relatie tot de ander. We gebruiken methoden vanuit de ademtechnieken, lichaamswerk en dansimprovisatie om te leren hoe belangrijk het is te gronden, in contact te blijven met jezelf, empathisch af te kunnen stemmen op de ander en de kracht van plezier. Somatisch, kinesthetisch (in beweging) en emotioneel worden thema's als vertrouwen, grenzen aangeven en containen aangeraakt, zowel in jezelf als relationeel.

Dag 2 Bodymapping

De tweede dag gaan we werken met het lichaam als symbolische expressie voor psychische inhoud. We leren hoe bewegen en dans als oer-expressies werden gebruikt en gebruiken de taal van deze symbolische expressie en metaforen om onszelf uit te drukken. We gebruiken hiervoor muziek, stemwerk en stilte. We leren dat het lichaam in beweging een eigen geheugen heeft en reflecteren op onze reis in tekening en in woorden.

<u>Werkvorm:</u>	Werkcolleges
<u>Docent:</u>	Mw. Ml. Baart MDaT
<u>Collegepunten:</u>	2
<u>Studielast:</u>	2

PSAT051

• **Archetypische symboliek binnen de cinematografie**

Hedendaagse films zijn een weergave van actuele archetypische maatschappelijke uitingen. In dit college zal aan de hand van het medium film hierop ingegaan worden.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	Mw. drs. C. Reimerink
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	3

PSAT061

• **Het werken met dromen**

Jung stelt dat de droom een zuiver psychisch fenomeen is, dat ogenschijnlijk een zeer losse relatie met bewuste inhouden heeft. De psychologische context van droominhouden bestaat uit een weefsel van associaties, waarin de uitdrukking van de droom van nature is ingebed. Hij geeft aan dat de droom een onwillekeurig en spontaan psychisch product is, dat zich uitdrukt in beelden. Om dromen beter te begrijpen gebruikt hij de methode van amplificatie, een uitvoerige uiteenzetting van gedachten.

Ingegaan zal worden op het verschil in het werken met dromen tussen Freud en Jung. Verder wordt de analytische procedure behandeld, waarbij dromen beschouwd worden vanuit het causaliteitsstandpunt en het finale standpunt.

<u>Werkvorm:</u>	Hoor- en werkcolleges
<u>Docent:</u>	Mw. drs. H.M.A. van der Hart
<u>Collegepunten:</u>	2
<u>Studielast:</u>	6

## Mythologie

PSMT011

• **Mythologie**

Binnen de Jungiaanse psychologie wordt in het kader van de leer der archetypen gebruik gemaakt van de mythologie, als onderdeel van de collectieve archetypische energie. De psychologische context van onbewuste inhouden bestaat uit een weefsel van associaties waarin de mythe van nature is ingebed. Om het onbewuste te begrijpen is mythologie een wezenlijk onderdeel bij de amplificatiemethode.

Na een uitvoerige toelichting over het begrip mythe en de kaart van de Oude Wereld zal er op drie niveaus naar de mythe gekeken worden, en wel op

verhaalsniveau, op psychologisch niveau (archetypische betekenis) en op historisch niveau. Bij deze laatste krijgt de student inzicht in de eventuele dwarsverbanden en onderlinge beïnvloeding van verschillende volkeren. Daarnaast wordt ook verwezen naar motieven in het Oude Testament. Uit onderstaande culturen worden de volgende mythologische verhalen gebruikt om verschillende archetypen te belichten:

\* **Mesopotamische mythologie:**

- Inanna
- Gilgamesj
- Enuma elish

\* **Egyptische mythologie:**

- Isis
- Osiris

\* **Griekse mythologie:**

- Kosmogonie van Hesiodos, de strijd tussen Goden en giganten
- Prometheus
- Demeter en Persephone
- Odyssee: de avonturen van Odysseus, de slimme man
- Odysseus en het Europese mensbeeld

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges

Docent: Mw. drs. E.J.A. Horvers

Collegepunten: 2

Studielast: 8

## **Methoden in de psychologie**

□ PSMP012

• **De therapeutische basishouding**

In dit werkcollege wordt ingegaan op de basishouding van de Analytisch Therapeut. Wat is psychotherapie eigenlijk en wat is een Analytisch Therapeut? Welke verantwoordelijkheden heeft een therapeut en welke vaardigheden en competenties zou een goede therapeut moeten bezitten? Welke gevolgen hebben deze vaardigheden voor de relatie tussen de therapeut en zijn omgeving? Hoe gaat een therapeut om met signalen die op hem of haar afkomen vanuit de omgeving? Deze vragen en vele anderen komen aan bod en worden integraal in de lessen behandeld. Er wordt veel interactief gewerkt en ingegaan op de beleving van de student. Tevens wordt er ingegaan op de rode draad door de opleiding om te komen tot een mogelijkheid het theoretisch en praktische aanbod in de opleiding te integreren aan de hand van het profiel van de Analytisch Therapeut.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges

Docent: Mw. M.M. van Mil MSc

Collegepunten: 2

Studielast: 4

## Westerse filosofie en psychologie

### PSWF011

#### • **Het geestelijke klimaat van de 19<sup>e</sup> eeuw**

Achtergronden welke bepalend zijn geweest voor inzichten van Jung.

Aan de orde komen de “romantische” psychologie, het materialisme in de medische wetenschap, de belangrijke tijdgenoten van en hun invloeden op Jung. Tevens wordt er een overzicht gegeven van de historische achtergrond van een aantal filosofische problemen, waarmee Jung zich bezig hield.

Werkvorm: Hoorcolleges

Docent: drs. J. Vos Ph.D.

Collegepunten: 1

Studielast: 6

### PSWF021

#### • **Jung als mens en wetenschapper**

Jung behoort tot een stroming, een geestelijk erfgoed van onze cultuur, die gekenmerkt wordt door eigen ervaring met zaken die men dikwijls plaatst onder het hoofdstuk gnosis, alchemie of mystiek. We zullen ingaan op de wortels van deze stroming en de plek die Jung daarin neemt. Ook wordt in dit collegeblok aandacht besteed aan de wortels van Jungs persoonlijke geschiedenis, zijn leven vanaf zijn jeugd tot zijn overlijden in 1961.

In dit onderdeel wordt uitgebreid aandacht besteed aan de ontwikkeling van zijn denken. Jungs analytische psychologie is niet los te zien van zijn persoonlijke geschiedenis. Jung ontwikkelde op een bijzondere authentieke manier een mensbeeld, een visie op mentale ziekte en gezondheid. Daarin hebben tal van concepten, begrippen, denkwijzen en filosofische visies een plaats. Een en ander is ontstaan, ook in wisselwerking met tijdgenoten.

Systematisch zullen aan de orde komen:

- Jungs analytische psychologie die hij ontwikkeld heeft; Daarnaast de werkzaamheid van archetypische krachten welke zich door persoonlijkheid kunnen personifiëren.
- Jungs visie op een deel van de geschiedenis (m.n. de alchemie); Alchemistische processen (en het symbolische daarin) welke werkzaam kunnen zijn in diversiteit van individuatie ontwikkeling. Verwijzing naar alchemistische werken van Jung en von Franz.
- Jungs filosofie;
- Jungs visie op religie.

Werkvorm: Hoorcolleges

Docent: drs. J. Vos Ph.D.

Collegepunten: 1

Studielast: 6

### PSWF031

#### **Het Cosmologisch Organisatie Model C.O.M.®**

Het Cosmologisch Organisatie Model C.O.M.® is een energetische typebepaling om de onbewuste innerlijk werkzame structuren, van waaruit de eigenschappen en handelingen in positieve en negatieve zin plaatsvinden, zichtbaar te maken. Binnen een aanwezig energetisch typepatroon, geeft het een beeld van de geassocieerde energieën/krachten die werkzaam zijn en de thematiek actualiseren. C.O.M.® is een model dat de dieptepsychologische energetische verbinding tussen de werking van het Momenteel bewustzijn en het Gedissocieerd bewustzijn weergeeft.

C.O.M.® is gebaseerd op een cosmisch wetmatigheidspatroon. Deze leer over de collectieve energetische werking is niet gevormd vanuit een idee, maar gegroeid uit een empirische vaststelling van feiten. Alle zinvolle wetenschappelijke modellen en psychologische theorieën blijken hierin ondergebracht te kunnen worden.

Aan de hand van dit cosmologische model zullen de menstypen belicht worden. Tevens zal een vergelijk gemaakt worden tussen de DSM 5 als descriptief classificatiesysteem en het C.O.M.® als diagnostisch model, dat de intrapsychische werking van de zielsprocessen bij de mens weergeeft.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: L.J. Wolters MSc  
Collegepunten: 3  
Studielast: 10

#### PSWF041

##### • **Synchroniciteit**

Synchroniciteit heeft betrekking op een zinvolle coïncidentie van veelal een psychisch en fysisch feit. Jung heeft deze verschijnselen uitgebreid onderzocht en kwam tot de conclusie dat er veelal sprake is van a-causale samenhangen die hij synchroniciteit noemt. In dit college wordt dieper in gegaan op dit verschijnsel en gekeken naar hoe dit samenhangt met archetypen en de kwantumtheorie.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: Prof. dr. K. Achterberg RA  
Collegepunten: 1  
Studielast: 3

#### PSWF081

##### • **Lichaam en geest**

Sinds 1880 ongeveer, houden we ons bezig met het feit dat de psyche invloed zou kunnen hebben op ons functioneren. De theorieën omtrent de werking van de psyche en de therapievorm, ontstaan vanuit het werken met hypnose zoals dit gedaan werd door Bernheim, Charcot, etc. Via de samenwerking van Breuer en Freud komen we terecht bij de psychoanalyse van Freud. Vanaf Freud zullen we naar de ontwikkeling van de gedrags-dieptepsychologie kijken. In beginsel was de gehele organisatie psychotisch zonder een ik-besef. We praten dan over het matriarchaat, een totaal vrouwelijk principe. Binnen dit matriarchaat was een soort groepsgeest werkzaam. Als het niet meer goed voelde in de groep werd er geofferd. Na het offeren voelde de groep zich weer



goed. We kunnen dit nu nog terug vinden in gebieden waar de monotheïstische godsdiensten geen ingang hebben gevonden en waar de oude psychotische organisatievorm nog sterk aanwezig is. Hier gaat het niet over een God die “buiten” alles aanwezig is, maar over een energie die “in” alles aanwezig is. Toch heeft deze vrouwelijke organisatie, het matriarchaat, in het verleden een enorme kering ondergaan. Vanuit dit matriarchaat is op een gegeven ogenblik het mannelijke patriarchaat ontstaan. Vandaag de dag kennen we het vreemde verschijnsel dat we juist bang zijn voor de psychotische organisatie en er door overspoeld zouden kunnen worden.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	Dr. H.A.J. Rump MEd
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	2

## **Religie en psychologie**

### PSRL021

#### • **Het wezen van religie en godsdienst**

##### - *De fenomenologie van de godsdienst*

Jung heeft het meer over godsdienst dan over religie. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen? Jung ontleende sommige begrippen aan zijn tijdgenoten, die eveneens belangwekkende dingen over godsdienst en religie uitdroegen, zoals Rudolf Otto. In dit college gaan we dieper in op het wezen van de religie.

##### - *Jodendom, christendom, islam*

Drie leden van één monotheïstische familie, met eindeloze vertakkingen. Het is een geschiedenis van open, vruchtbare ontmoetingen en gesloten bastions. Vooral in deze tijd is enig inzicht in de Islam bij de uitoefening van het therapeutische vak onontbeerlijk.

##### - *Joods christendom*

Het joodse christendom is het oudste christendom dat we kennen. Maar vreemd genoeg door de latere orthodoxie verketterd. Veel opvattingen van de joodse christenen vinden we nog terug in de gnostiek, waar Jung zo'n warme belangstelling voor koesterde.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	drs. J. Slavenburg
<u>Collegepunten:</u>	2
<u>Studielast:</u>	4

### PSRL031

#### • **Gnosis, mystiek en spiritualiteit**

##### - *De mysteriereligijs en hun symboliek*

Het christendom heeft veel uiterlijke symboliek overgenomen uit de mysteriereligijs waar ze mee concurreerde. De innerlijke symboliek, waaraan Jung vaak refereert, vinden we terug in het esoterisch christendom (en tevens in de alchemie).

- *Gnosis*

Over de gnosis is onze kennis sterk uitgebreid door de spectaculaire vondst van de Nag Hammadi-geschriften, waarvan de eerste codex naar Jung is vernoemd. Want ook Jung staat ergens in deze traditie. Kenmerkend is zijn, voor die tijd, grote openheid naar andere religies en hun aan elkaar verwante fenomenen.

- *Oertriniteit: geest-ziel-stof*

De triniteitopvattingen van de christenen hebben oudere wortels, waarin van louter masculiniteit geen sprake is. Volgens de ouden vloeide uit de androgyne triniteit de ziel voort en daar weer uit de stof.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	drs. J. Slavenburg
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	2

□ PSRL041

• **Egypte, Babylon en de kosmologie**

- *Het Egyptische dodenboek*

Veel elementen in het oudste christendom zijn niet te verstaan zonder iets te kennen van de godsdienst van het oude Egypte en haar kosmologie. Het Egyptische Dodenboek helpt ons iets te begrijpen van de Egyptische voorstellingen omtrent dood en leven na dit leven.

- *Babylonische scheppingsmythen*

In Mesopotamië ontwikkelde zich het schrift. In deze hoogontwikkelde cultuur vereerde men vele goden en ontstonden aangrijpende mythen, waarvan de bekendste wel de Enuma elisj is, waarin niet alleen de schepping, maar ook 'de grote vloed' beschreven wordt.

- *Kosmische reizen*

Wij zijn toeschouwers geworden van de kosmos. De antieke mens voelde zich deelnemer. Het is belangrijk dit in te zien om de symboliek te kunnen verstaan. Een symboliek die we onder meer terugvinden in de Joodse Merkawa-mystiek, in de gnostische hemelreis, in de Mandese hymnen, in de Mithrasdienst en in de Hermetische openbaring. Opvallend is om te zien dat de daarbij gehanteerde psychologische termen een gelijkenis vertonen met begrippen in de psycho-analyse.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	drs. J. Slavenburg
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	2

□ PSRL061

• **De geschiedenis van het vrouwelijke in het bewustzijn**

Welke taal spreken de symbolen, waarin het vrouwelijke door de geschiedenis heen vorm krijgt? Kunnen wij door de verschillende tijden en culturen heen gemeenschappelijke elementen ontdekken? Tijdens deze dag komen beelden en symbolen uit oude, midden en nieuwe steentijd naar voren.

De 21<sup>e</sup> eeuw lijkt een tijd te worden van het opnieuw leren kennen van een

vergeten vrouwelijk verleden. Het is tijd voor herinnering en herwaardering, van integratie van het vrouwelijke en het mannelijke en van ervaren van eenheid. Naar welk tijdperk groeien wij toe? Welke naam geven we het? Kunnen wij iets originelers bedenken dan post-modern?

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: dr. A.E.G. van der Meer  
Collegepunten: 1  
Studielast: 2

PSRL081

- **Westerse alchemie**

In het eerste college zal aan de hand van de Mozarts opera Die Zauberflöte ingegaan worden op de basisprincipes van de alchemie van Paracelsus. Deze vrijmetselaarsopera beeldt namelijk een alchemistische allegorie uit. Paracelsus was de grote inspirator van Jung. In het tweede college zal verder ingegaan worden op Jungs ideeën over alchemie. Hij vond de levensbeschouwing van de alchemisten van het grootste belang. Ze boden hem handvaten zowel voor de theorie als voor de praxis van zijn ideeën. Hij vond dat hij in vergelijking met hen nauwelijks iets nieuws te melden had.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: dr. T. van den Berk  
Collegepunten: 2  
Studielast: 8

PSRL091

- **Mystagogie**

In onze westerse cultuur werd de verbeelding eeuwen lang aan de dichters overgelaten en stond zich-iets-verbeelden gelijk aan zich-iets-inbeelden. Het verbeeldend bewustzijn, ook wel symbolisch bewustzijn genoemd, stond centraal in de inwijdingsriten van de oude mysteriegodsdiensden en speelt eveneens sterk door in de hedendaagse esthetisering van het wereldbeeld. Religie en kunst bestaan bij de gratie van symbolen, dat wil zeggen, bij de gratie van een verbeelde werkelijkheid. Grote klassieke filosofen en kerkvaders waren gevoelig voor dit schouwende vermogen van de mens. Zij noemden hun inwijding in de symbolische werkelijkheid 'mystagogie', een agogie in het mysterie van het bestaan. Carl Gustav Jung heeft een vurig pleidooi gehouden voor dit symboliserend vermogen van de mens. In dit college wordt uitgebreid ingegaan op deze symbolische werkelijkheid, ook wel de derde werkelijkheid genoemd, naast de rationeel-subjectieve en de empirisch-objectieve.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: dr. T. van den Berk  
Collegepunten: 2  
Studielast: 8

## Kunst en psychologie

□ PSKT011

• **Jung en kunst**

We kunnen op verschillende manieren waarde aan toekennen aan kunst als fenomeen. Soms treft ze ons recht in het hart. We voelen ons dan geraakt of het inspireert ons op een andere manier naar het leven en naar onszelf te kijken. We kunnen kunst ook bewust inzetten als instrument of als hulpmiddel in de psychotherapie. In dit college behandelen we beide aspecten. We bekijken verschillende uitingen van kunst en creativiteit. Zien we een relatie tussen kunst en het *collectief onbewuste*? Wat zeggen verschillende internationaal erkende kunststromingen ons over collectief archetypische uitingen van een bepaalde tijd? Is er een verband tussen kunst, religie, mythologie, filosofie? En wat laat actuele kunst ons zien over de huidige tijd? We analyseren wat de interpretatie van het kunstwerk ons over onze eigen psyche kan zeggen en onderzoeken welke betekenis dat kan hebben in het individuatieproces. In welk opzicht onderscheidt de kunstenaar zich van de creatieve mens? We bekijken welke betekenis Jung hecht aan de kunstenaar als persoon. Is hij speciaal begaafd? Wat maakt deze mens tot een instrument, medium, collectiviteitsmens, ondanks de grootste individualiteit? Wat is de relatie tussen kunst en intuïtie en tussen kunst en persoonlijkheid? Ons aller beeldenscheppend archetype kan aanleiding geven zich te uiten in dromen, tekeningen, gedichten e.d. Deze *beelden* kunnen we zien als *tekens* die ons veel informatie kunnen geven over hoe wij in onze huidige levensfase functioneren. En ze kunnen ons dieper gelegen psychische lagen laten zien. We bekijken hoe we naar de persoonlijke kunst - en/of creatieve uitingen van analysanten kunnen kijken. Hoe kunnen we zinvol de diepere betekenissen blootleggen? We behandelen enkele methodes om in dialoog met de analysant de *tekens* te verstaan zodat de onbewuste psychische *taal* aan de oppervlakte kan komen en bewust betekenis kan krijgen.

<u>Werkvorm:</u>	Hoor- en werkcolleges
<u>Docent:</u>	Mw. drs. K. Haanappel
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	2

### TWEEDE STUDIEJAAR

#### ▲ ALGEMEEN

##### ***Het programma van het tweede studiejaar***

Staan in het eerste studiejaar de theoretische studieonderdelen centraal, in het tweede studiejaar komen meer de toegepaste studieonderdelen aan de orde. Verder wordt er aandacht besteed aan praktische vaardigheden. Het onderwijs wordt gericht op de thema's uit de analytische psychologie, de psychotherapie en de psychiatrie.

Het programma van het tweede studiejaar beslaat 122 studiepunten. (25,7 ECTS punten)

Naast een theoretische verdieping in algemeen menselijke gedrag en de dynamische intrapsychische werking is het van belang dat de student leert werken met de theorieën en alledaagse verschijnselen kan vertalen in termen van een theorie. Vanuit deze basis leert de student dit toepasbaar te maken in de diagnostisering en de gerichte therapeutische interventies.

#### ▲ STRUCTUUR

##### ***Algemeen***

Het programma van het tweede studiejaar bestaat uit 210 college-uren.

##### ***Toelating***

De student wordt toegelaten tot het tweede studiejaar op voorwaarde dat:

- \* het eerste studiejaar met goed gevolg is afgesloten;
- \* de verplichte workshops / seminars zijn gevolgd;
- \* de betaling of aanbetaling van het studiejaar, vóór 01 augustus, is voldaan.

##### ***Werkgroepen***

Het vormen van werkgroepen is verplicht voor alle studenten in het programma van het tweede studiejaar van de opleiding Analytische Therapie. De studenten dienen zelf voor 1 oktober de werkgroepen samen te stellen. Deze samenstellingen dienen per mail doorgegeven te worden aan de coördinator.

Elke werkgroep stelt een fungerend voorzitter aan. Deze wordt belast met de coördinatie van de bijeenkomsten en het bijhouden van de presentielijst. Deze presentielijst wordt voor 01 mei ingeleverd bij de coördinator.

##### ***Intervisie***

Gedurende het programma van het tweede studiejaar dienen de werkgroepen minimaal 30 uren bijeen te komen. Tijdens deze bijeenkomsten dienen de studenten de in de werkcolleges behandelde therapeutische interventies en methodieken zelfstandig te trainen.

### **Seminars en workshops**

De student is verplicht drie seminars c.q. workshops in het tweede studiejaar te volgen. Deze vinden plaats op de zondag.

### **Evaluatiegesprek**

Daar persoonlijk contact met de student en de coördinator als essentieel en waardevol wordt ervaren, zullen studenten halverwege het studiejaar, uitgenodigd worden voor een evaluatiegesprek. Dit gesprek zal plaatsvinden buiten de collegedagen op het de academie. In dit gesprek wordt het functioneren en de houding van de student en de ervaring rond de opleiding besproken en geëvalueerd. Het resultaat van het gesprek zal meegenomen worden bij de beoordeling ten aanzien van de overgang naar het volgende studiejaar. De directie beslist in deze.

Naast de inhoudelijke evaluatie van de studie stelt de directie het op prijs wanneer studenten ideeën over en/of behoeften aan speciale workshops / seminars en trainingen kenbaar maken.

### **Leeranalyse**

Gedurende de studie is de leeranalyse een verplicht onderdeel van de opleiding. De student dient hiermee in het tweede studiejaar te starten. De leeranalyse biedt de student de mogelijkheid als cliënt te ervaren hoe Analytische Therapie werkt. Tevens biedt het de student de mogelijkheid om, in het kader van de overdracht, te werken aan persoonlijk thema's.

De leeranalyse, minimaal 30 uren, dient te worden gevolgd bij een door de coördinator geadviseerde Analytisch Therapeut.

De kosten voor deze leeranalyse vallen buiten het collegegeld.

### **Leeranalyseverslag**

Van de leeranalyse dient een verslag te worden gemaakt. Dit verslag, in tweevoud, moet uiterlijk aan het begin van het vierde studiejaar in het bezit zijn van de coördinator.

Het verslag bestaat uit de volgende onderdelen:

- \* het leerdoel of de persoonlijke thema's waaraan gewerkt is;
- \* herkenning van werkwijzen die de Analytisch Therapeut heeft toegepast;
- \* resultaat van de leeranalyse: wat is veranderd, waarop is zicht ontstaan;
- \* het leer- en/of groeiproces: welke bijdrage heeft de leeranalyse geleverd aan de therapeutische ontwikkeling;
- \* welke bijdrage heeft de leeranalyse geleverd aan de ontwikkeling van het mensbeeld.

### **Intervisieverslag**

Naast het verslag dat de student maakt van de leeranalyse, dient de student in het tweede studiejaar eveneens één verslag te maken van de intervisiebijeenkomsten en het persoonlijk leer- en groeiproces in relatie tot hetgeen bestudeerd is vóór en

opgedaan tijdens de colleges.

Het verslag dient in tweevoud ter beoordeling gezonden te worden aan de coördinator.

Het verslag dient uiterlijk 01 mei in het bezit van de coördinator.

De richtlijnen voor het verslag zijn:

- \* het verslag moet uit maximaal 5 pagina's bestaan (A4 formaat, getypt);
- \* het verslag dient inzicht te geven in het persoonlijk groei-, leerproces in relatie tot hetgeen in de colleges en door middel van het bestuderen van de literatuur geleerd, ontdekt en/of ervaren is. Bij het weergeven van het persoonlijk groei- en leerproces kan de student verschillende accenten leggen.

De onderstaande aspecten dienen door de student belicht te worden:

- \* een overzicht van de gebruikte individuele leerdoelen;
- \* analytische methoden en technieken die getraind zijn;
- \* wat is de bijdrage / meerwaarde van hetgeen geleerd en ervaren is voor uw persoonlijk leven?
- \* wat is de bijdrage / meerwaarde van hetgeen geleerd en ervaren is voor uw huidige en/of toekomstig functioneren als therapeut?
- \* wat is de bijdrage / meerwaarde van hetgeen geleerd en ervaren is voor uw persoonlijk functioneren?

Het verslag zal bewaard worden in het persoonlijk dossier van de student.

### ***Tentamen***

Het programma van het tweede studiejaar wordt afgesloten met tentamens in juni.

- \* Alle studieonderdelen worden schriftelijk getoetst.
- \* Een vak kan ook in de vorm van een werkstuk worden getoetst. De opdracht hiervoor zal korte tijd na de gegeven colleges worden verstrekt.
- \* Dispensatie voor één der studieonderdelen is niet mogelijk.
- \* De student dient voor alle studieonderdelen een voldoende te behalen.
- \* Voldoet het resultaat niet aan de normen dan is na overleg met de coördinator voor het begin van het derde studiejaar een éénmalige herkansing mogelijk.

Het bewijs dat de tentamens met goed gevolg zijn afgelegd, zal worden bewaard in het persoonlijk dossier van de student. De tentamenbriefjes hebben een geldigheidsduur van twee jaar.

## ▲ ONDERDELEN VAN HET TWEEDE STUDIEJAAR

### • Overzicht programma-onderdelen tweede studiejaar met studiebelasting

Code		Titel	Studiepunten
<b>PSAT Analytische Therapie</b>			
012	drs. J. Vos Ph.D.	Innerlijke levensrichting	5
031	J.M. van Nimwegen MSc	Het mannelijke en vrouwelijke binnen de mens	3
032	Mw. E.M. van Geffen-Koudijzer	Werken met tekenen binnen de analyse	8
042	Mw. I. Baart MDaT	Lichaamsgerichte en expressieve psychotherapie	4
062	Mw. drs. H.M.A. van der Hart	Werken met dromen	9
081	drs. J. Vos Ph.D.	Jung en seksualiteit	2
121	L.J. Wolters MSc	Het therapeutisch gesprek	3
<b>PSMP Methoden in de psychologie</b>			
021	Prof. dr. K. Achterberg RA	Methodologie I	6
041	L.J. Wolters MSc	Hoofdstromen psychotherapie	13
061	drs. J. Vos Ph.D.	Sfinx, het archetype man/vrouw	2
091	L.J. Wolters MSc	Methodieken in het werken met dromen	4
<b>PSOF Oosterse filosofie en psychologie</b>			
011	drs. J. Slavenburg	India/China	4
012	Drs. J. Slavenburg	Jung en de Oosterse traditie	3
<b>PSIT Interventie trainingen</b>			
011	Mw. M.M. van Mil MSc	Training persoonsgerichte interventies	3
021	J.M. van Nimwegen MSc	Interventie training	5
061	Mw. drs. M. Th. van Lieverloo	Counseling	4
<b>PSPC Psychiatrie</b>			
011	drs. E. Verhoeven-Smeets	Diagnostiek I	8
021	drs. E. Verhoeven-Smeets	Psychopathologie I	8
031	L.J. Wolters MSc	Psychodiagnostiek	7
032	Dr. H.A.J. Rump MEd	Psychopathologie	7
<b>PSPM Medische pathologie</b>			
011	dr. M.A.M.T. Verhagen	Pathologie	4
021	dr. M.A.M.T. Verhagen	Pathologie en ethiek	4
<b>PSWF Westerse filosofie en psychologie</b>			
091	Prof. dr. H.J. Houthoff	Lichaam en geest	6





## ▲ BESCHRIJVING STUDIEONDERDELEN TWEEDE STUDIEJAAR

### Analytische Therapie

#### PSAT012

##### • **Innerlijke levensrichting**

Studenten maken van een drieluik (verleden-heden- toekomst) waarbij in symbolische vorm en associaties uitdrukking wordt gegeven aan innerlijke levensrichting. Ook wordt hierbij ingegaan op verdiepend doorvragen.

Inzicht verwerven in eigen levenshouding vanuit gezin van herkomst aan de hand van begrippen: (gespleten) loyaliteit, (verwringende) parentificatie, legaten (roulerende rekening).

Doorwerken van inzichten van Nietzsche wat betreft vitaliteit van de ziel (daarin verwijzing naar seminars van Jung over 'Aldus sprak Zarathustra' in jaren '30).

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	drs. J. Vos Ph.D.
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	4

#### PSAT031

##### • **Het *mannelijke* en *vrouwelijke* binnen de mens**

Rump verstaat onder het *vrouwelijke* het totaalprincipe, wat voorgesteld zou kunnen worden als water zonder enige begrenzing. Zodra het druppeltjes worden, worden het deeltjes water die door middel van een verdichtingsprincipe een eigen begrenzing hebben gekregen en hiermee een eigen vorm. Dit laatste is een *mannelijk* principe. Een *vrouwelijk* principe gaat dus over het totaal, de transparantie. Het *mannelijke* principe gaat over begrenzing en differentiatie. Eigenlijk zijn ze niet van elkaar te scheiden, net zoals energie en massa niet van elkaar gescheiden kunnen worden. Het zijn uitwisselbare eenheden. In het geval van de mens moeten we spreken over het *mannelijke* én het *vrouwelijke* binnen een mens. Ook hier hebben we weer een gedeeld principe dat echter wél volledig met elkaar verbonden is. Het *mannelijke* en *vrouwelijke* principe is te onderscheiden in vier *mannelijke* en vier *vrouwelijke* krachten waarin de basis-energieën zich uiten. Deze oefenen paarsgewijs hun invloed uit op:

1. de basale splitsing tussen de individuele energie (ziel) en vorm (massa) in het overdrachtsgebied,
2. de daarmee gepaard gaande splitsing tussen Ik wil en de ander in het projectiegebied.

Hierdoor is er een voortdurende aansturende werking om te komen tot integratie of heling.

<u>Werkvorm:</u>	Hoor- en werkcolleges
<u>Docent:</u>	J.M. van Nimwegen MSc
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	2

□ PSAT032

• **Werken met tekenen binnen de analyse**

Tekenen is één van de mogelijkheden om dit contact te bewerkstelligen met het Gedissocieerd bewustzijn. De student wordt door middel van de eigen ervaring in contact gebracht met het concept van de tekentherapie.

<u>Werkvorm:</u>	Hoor- en werkcolleges
<u>Docent:</u>	Mw. E.M van Geffen-Koudijzer
<u>Collegepunten:</u>	2
<u>Studielast:</u>	6

□ PSAT042

• **Lichaamsgerichte en expressieve psychotherapie**

De colleges zijn ervaringsgericht.

Dag 1: Diversiteit in dans als vorm van zelfexpressie

Een kennismaking en verdieping in de verschillende wijzen waarop beweging en dans gebruikt worden binnen diverse stromingen en psychologische scholen voor het bevorderen van creativiteit, welzijn en heling.

Dag 2: Ontwikkelen van belichaamd bewustzijn

Het onderhouden van de dialoog tussen je bewuste en onbewuste inhouden en de verfijnde afstemming op deze inhouden vragen een attitude van zelfreflectie en afstemming op innerlijke waarnemingen in lichaam en psyche. Waarachtig zijn in het moment zelf is het met en in je lichaam zijn tijdens het contact met de ander. Deze tweede dag leer je wat kan bijdragen aan een bewuste houding in het moment zelf

<u>Werkvorm:</u>	Hoor- en werkcolleges
<u>Docent:</u>	Mw. I. Baart MDaT
<u>Collegepunten:</u>	2
<u>Studielast:</u>	2

□ PSAT062

• **Werken met dromen**

Deze colleges bouwen voort op de andere colleges (het werken met dromen binnen de Jungiaanse analyse) en bieden een verdieping in de verschillende gebruiksmogelijkheden van de droom in de Analytische Therapie.

<u>Werkvorm:</u>	Hoor- en werkcolleges
<u>Docent:</u>	Mw. drs. H.M.A. van der Hart
<u>Collegepunten:</u>	2
<u>Studielast:</u>	7

□ PSAT081

• **Jung en seksualiteit**

In een seksuele verbinding is er sprake van een tweeërlei weg. De ene weg drukt het aardse uit, de andere weg de verbinding met het hoge. Dit laatste is

het uiteindelijke doel van de individuatieweg, waarbij de seksuele fantasie een aparte rol speelt. Deze en andere gedachten van Jung staan centraal tijdens deze colleges.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: drs. J. Vos Ph.D.  
Collegepunten: 1  
Studielast: 1

PSAT121

- **Het therapeutisch gesprek**

In dit college wordt stil gestaan bij het therapeutisch gesprek. Centraal staan basisvaardigheden van de Analytisch Therapeut. Tevens wordt ingegaan op het doel en de uitgangspunten van Analytische Therapie. Daarnaast wordt er ook praktisch geoefend met therapeutische gespreksvoering.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges  
Docent: L.J. Wolters MSc  
Collegepunten: 2  
Studielast: 1

## **Methoden in de psychologie**

PSMP021

- **Methodologie I**

De aanpak, opzet, uitvoering en rapportage van een eigen onderzoek worden besproken. De methodologie van onderzoek in randgebieden van wetenschap krijgt daarbij speciale aandacht vanwege de verschillen met de methodologie van onderzoek binnen de exacte wetenschappen en de humaniora. Die verschillen liggen vooral in het perspectief van de onderzoeker en de oplossingsruimte van een vraagstelling.

De colleges vormen een inleiding tot een eigen onderzoek van iedere student, die daartoe tijdens de tweede dag een voorstel in kan dienen.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges  
Docent: Prof. dr. K. Achterberg RA  
Collegepunten: 2  
Studielast: 4

PSMP041

- **Hoofdstromen psychotherapie**

De student krijgt een algemene inleiding in de psychotherapie. Enerzijds wordt beoogd kennis en informatie over dit onderwerp over te dragen en anderzijds het kritisch leren nadenken over dit onderwerp te bevorderen. Aandacht wordt besteed aan de hoofdstromen uit de psychotherapie.

Werkvorm: Hoorcolleges

Docent: L.J. Wolters MSc  
Collegepunten: 3  
Studielast: 10

PSMP061

• **Sfinx, het archetype man/vrouw**

Het woord "Sfinx" wijst op een raadselachtig schepsel, dat op de drempel van 's mensens lot staat als symbolische aankondiging van het onafwendbare. Het heeft in het onbewuste invloed op mannelijke en vrouwelijke aspecten in beide geslachten. Hoe deze werkbaar zijn is een belangrijk aandachtspunt tijdens deze colleges. Levensenergie (onder andere symbolisch uitgedrukt in het beeld van de Sfinx) als grondbeginsel in tegenstelling tot libidobegrip van Freud. Ook het conflict Buber – Jung speelt in dit verband een rol.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: drs. J. Vos Ph.D.  
Collegepunten: 1  
Studielast: 1

PSMP091

• **Methodieken in het werken met dromen**

Dromen zijn vanuit verschillende invalshoeken onderzocht. Dit heeft uiteenlopende technieken opgeleverd om te kunnen werken met dromen. Verschillende theoretische invalshoeken zullen worden besproken. De student wordt vervolgens bekend gemaakt met het praktisch werken met dromen door in te gaan op:

- het onthouden van dromen en dromen opschrijven
- symboliek in dromen
- therapeutische basisprincipes
- dromen en actieve imaginatie

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges  
Docent: L.J. Wolters MSc  
Collegepunten: 1  
Studielast: 3

## **Oosterse filosofie en psychologie**

PSOF011

• **Oosterse filosofie en psychologie**

- *India*

De oudste dragers van de Indische wereldbeschouwing waren geïnspireerde dichters, die intuïtief onlosmakelijke verbanden achter de verschijnselen in hun wereld zagen. Ze legden dat neer in o.a. de Veda's, ruim 3000 jaar oude gewijde literatuur. De Veda's worden beschouwd als het zich als woord manifesterende Brahman. Uit deze Brahman vloeien veel krachten (goden en

godinnen) voort. Dit rijke godenstelsel is beschreven in vele symbolische mythen, zoals de Mahahbarata (met de Bhagavad Gita). Daarnaast besteden we aandacht aan de Vedanta (als de Upanisjads en de Advaita Vedanta).

- *China*

In China ontwikkelde zich vanaf de vijfde eeuw voor Chr. het Taoïsme en het Confucianisme. Als grondlegger van de eerste wordt Lao Tzu beschouwd die de Tao Te Tjing zou hebben geschreven. Uit zijn school komt ook de legendarische Zhuang Zi voort. Ook staan we stil bij de door Jung gebruikte I Tjing, het boek der veranderingen en Het geheim van de Gouden Bloem.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	drs. J. Slavenburg
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	3

PSOF012

• **Jung en de oosterse traditie**

Jung was zeer geïnteresseerd in het Oosten. Hij bezocht India en schreef commentaren bij werken als de I Tjing en het Tibetaanse Dodenboek. Toch waarschuwt hij de westerse mens de oosterse gebruiken niet klakkeloos over te nemen.

- *Boeddhisme*

Vanaf de vijfde eeuw voor Chr. verspreidde het boeddhisme zich over een groot deel van het Aziatische continent en Japan. Het ontvouwde zich in velerlei vormen en aanzichten. De gemeenschappelijke grondslag bestaat uit de vier edele waarheden en het achtvoudige pad dat de Boeddha eens wees.

- *Het Tibetaanse Dodenboek*

Het Bardo Thödol 'is een van de prachtigste antwoorden van de menselijke geest op de altijd levende vraag naar de zin van het sterven en het wezen van de dood en vormt een verrijking van de psychologische inzichten van de hele mensheid'.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	drs. J. Slavenburg
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	2

## Interventie trainingen

PSIT011

• **Training persoonsgerichte interventies**

Een kennismaking met de interpersoonlijke interventies in de Analytische Therapie. De nadruk ligt hier op de persoon van de cliënt waarbij gerichte aandacht wordt besteed aan de therapeutische variabelen zoals echtheid, empathie, acceptatie, motivatie, confrontatie, et cetera. De relatie binnen de therapie is een belangrijke werkzame factor, zodat aandacht wordt besteed aan de manier waarop met de cliënt het contact aangegaan wordt. Door middel van de gesprekstherapeutische technieken zullen de grondhouding en

de basisvaardigheden worden geoefend.

Hoofdgroepen zijn:

- therapeutische vaardigheden;
- therapeutische basishouding;
- interactie cliënt / therapeut;
- gesprekstechnieken;
- counseling;
- overdracht / tegenoverdracht.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges

Docent: Mw. M.M. van Mil MSc

Collegepunten: 1

Studielast: 2

PSIT021

• **Interventie training**

Deze hoor- en werkcolleges laten de student kennis maken met de behandeling die erop gericht is de problemen, waarmee de cliënt zich aanmeldt, helder te krijgen en te concretiseren. Daarna wordt bekeken hoe de problemen zijn ontstaan, hoe ze passen in de historische context van de persoonlijkheidsstructuur en waardoor ze in stand worden gehouden. Er wordt inzicht verschaft in de opbouw van de analyse, de visie met betrekking tot het symptoom of stoornis en de behandeling hiervan. De studenten worden geacht zelf een probleem in te brengen en ook, naast het werkcollege, in subgroepen te werken in de rol van therapeut.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges

Docent: J.M. van Nimwegen MSc

Collegepunten: 2

Studielast: 3

PSIT061

• **Counseling**

Doelstelling van dit studieonderdeel is om een begin te maken met de vaardigheden die nodig zijn bij het analytische werken. Aan de orde komen:

- psychotherapeutische vaardigheden;
- het tot stand brengen en handhaven van een therapeutische relatie, door middel van het ontwikkelen van vaardigheden zoals: echtheid, empathie, respect, zelf openbaring, in het moment blijven, concreet zijn en confrontatie;
- het afleren van gedrag dat niet behulpzaam is bij het vormen van een goede therapeutische relatie, namelijk oordelen, preken, moraliseren, en advies geven;
- leren verduidelijken, samen vatten en in eigen woorden weergeven wat de cliënt heeft ingebracht, en het gebruik van open vragen;
- het opstarten van het proces van zelfreflectie over het beroep therapeut;
- leren onderscheid maken tussen inhoud en proces, en verbaal en non-verbaal gedrag;
- het intakegesprek, notities, mental status, crisis situaties, en verwijzingen.

<u>Werkvorm:</u>	Hoor- en werkcolleges
<u>Docent:</u>	Mw. drs. M.Th. van Lieverloo
<u>Collegepunten:</u>	2
<u>Studielast:</u>	2

## Psychiatrie

### PSPC011

#### • **Psychiatrische diagnostiek I**

Besproken worden de classificatiemethoden en beoordeling van afwijkende emoties, gedachten en gedrag. Verder zal ingegaan worden op de behandelmethoden voor psychische stoornissen.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	drs. E. Verhoeven-Smeets
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	7

### PSPC021

#### • **Psychopathologie I**

In dit college zal het onderwerp psychopathologie geïntroduceerd worden. Besproken wordt wat psychopathologie eigenlijk is en ook zal ingegaan worden op de oorzaken en de gevolgen van psychische stoornissen.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	drs. E. Verhoeven-Smeets
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	7

### PSPC031

#### • **Psychodiagnostiek**

Een theoretische en praktische scholing in de meest relevante aspecten van de diagnostiek, gericht op de analyse. Diagnostiek houdt, in tegenstelling tot een classificatie systeem, rekening met de etiologie, de pathogenese en het beloop van een stoornis. Oorzaak, ontstaan en beloop van de stoornissen dienen bekend te zijn. Er is zicht nodig in de lijdensdruk, de draagkracht en de ernst van de symptomen. Van belang zijn de persoonlijkheidskenmerken zoals ik-sterkte, introspectieve capaciteiten en de affectregulering.

De student wordt ingevoerd in de diagnostiek middels het cosmologische beeld, om aan de hand hiervan zicht te krijgen op de intrapsychische dynamiek van de mens. Naast het momentane, descriptieve beeld van de DSM 5 krijgt de student zicht op de ontstaansachtergrond van de persoonlijkheidsstructuur van de cliënt, de ontwikkeling en het huidige toestandsbeeld. Onderdelen zijn:

- intake;
- anamnesegegesprekken;



- gedragsdiagnostiek;
- psychodynamische diagnostiek;
- Cosmologisch Organisatie Model C.O.M.®

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges

Docent: L.J. Wolters MSc

Collegepunten: 2

Studielast: 5

□ PSPC032

- **Psychopathologie**

De student wordt een overzicht geven van de diagnostiek, de symptomatologie, de etiologie en de behandeling van de psychopathologische beelden; hetgeen gedaan wordt vanuit de levensloop en het cosmologische beeld van het persoonstype. Er wordt ingegaan op het overdrachtsprincipe, het verschil en de interactie tussen de neurotische en psychotische persoonlijkheidsorganisatie en de werking in het grensgebied.

Er wordt aandacht besteed aan het onderscheid tussen de verschillende typen diagnostische vraagstellingen. De diagnostische methoden worden kritisch behandeld, zowel vanuit de diagnostische bruikbaarheid als wel in relatie tot het huidige onderzoek. De student leert op ethische en kritische wijze om te gaan met de diagnostiek, om vertekeningen en tegenoverdrachtsprincipes te vermijden.

Er wordt ingegaan op de stoornis die een cliënt ontwikkelt aan de hand van zijn persoonlijkheidsstructuur, waarbij gewezen wordt op de individuele uitingvorm vanuit een gelijksoortige stoornis.

Werkvorm: Hoorcolleges

Docent: Dr. H.A.J. Rump MEd

Collegepunten: 2

Studielast: 5

## **Medische pathologie**

□ PSPM011

- **Pathologie**

In deze colleges wordt de anatomie, fysiologie en pathologie geschetst van organen die actief en passief betrokken zijn bij de regeling van onze bewustzijns- en gemoedstoestanden. Hierbij komen trance, slaap en dromen aan de orde. In het bijzonder wordt aandacht besteed aan stress, omdat stress aan de wieg staat van psychosomatiek. De meest voorkomende stress-gerelateerde aandoeningen passeren de revue.

Daarnaast komt aan de orde:

- medische terminologie;
- anatomie;
- de functie van het zenuwstelsel;
- neuro-anatomie;
- psycho-fysiologie.

Werkvorm: Hoorcolleges

Docent: dr. M.A.M.T. Verhagen

Collegepunten: 1  
Studielast: 3

PSPM021

• **Pathologie en ethiek**

In dit studieonderdeel komt de psychosomatiek uitgebreid aan de orde. Ziekten worden beschouwd als het resultaat van complexe interacties tussen biologische, psychische en sociale factoren, waarbij oorzaak en gevolg elkaar vaak in een soort kringloop beïnvloeden. Psychosomatische klachten zijn lichamelijke klachten waarbij psychosociale factoren een rol kunnen spelen. Daarnaast komt aan de orde:

- de leer der ziektebeelden;
- medische ethiek.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: dr. M.A.M.T. Verhagen  
Collegepunten: 1  
Studielast: 3

## Westerse filosofie en psychologie

PSWF091

• **Lichaam en geest**

Het wereld – en zelfbeeld van de mens wordt beheerst door paradigma's over de relatie tussen lichaam en geest. In hedendaagse filosofische stromingen en de cognitieve neurowetenschappen zijn bewustzijn en het geest-lichaam probleem belangrijke thema's. Bij nadere analyse blijkt daarbij op de achtergrond nog altijd een oude overtuiging mee te spelen: dat het lichaam slechts een stoffelijk omhulsel is. Door het lichaam in een ander perspectief te plaatsen wordt duidelijk dat een mens meer is dan de som van een aantal orgaanfuncties en verdwijnen de fundamentele verschillen tussen fysiologische en psychologische processen. Die benadering leidt ook tot een herbezinning op de vraag wat leven is. Daar had men in de oudheid animistische ideeën over, in de renaissance bestreden vitalistische en mechanische stromingen elkaar, en in onze tijd mechanistische en systeemtheoretische stromingen. Door de energie huishouding van levende organismen in laatstgenoemde stroming centraal te plaatsen, worden geest en bewustzijn gevolgen van levensenergie die tijdens de evolutie tot ontwikkeling konden komen: dat gebeurde bij de mens.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: Prof. dr. H.J. Houthoff  
Collegepunten: 2  
Studielast: 4



▲ **ALGEMEEN**

***Het programma in het derde studiejaar***

Het programma in dit studiejaar is volledig gericht op de vorming in de Jungiaans Analytische Therapie, waarbij de analytische psychologie, de methoden en de interventies de kernthema's zullen worden.

Het programma van het derde studiejaar beslaat 126 studiepunten. (27 ECTS punten).

▲ **STRUCTUUR**

***Algemeen***

Het derde studiejaar bestaat uit 210 college-uren.

***Toelating***

De student wordt toegelaten tot het derde studiejaar op voorwaarde dat:

- \* de tentamens met een voldoende zijn afgerond;
- \* de intervisie is gevolgd;
- \* het intervisieverslag is ingeleverd en voor akkoord is afgetekend;
- \* de verplichte seminars / workshops zijn gevolgd;
- \* de betaling of aanbetaling van het studiejaar, vóór 01 augustus, is voldaan.

***Intervisie***

Gedurende het derde studiejaar dienen de werkgroepen minimaal 30 uren bijeen te komen. Tijdens deze bijeenkomsten dienen de studenten de in de werkcolleges behandelde therapeutische interventies en methodieken zelfstandig te trainen.

***Seminars en workshops***

De student is verplicht drie seminars c.q. workshops in het derde studiejaar te volgen. Deze vinden plaats op de zondag.

***Tentamen***

Het derde studiejaar wordt afgesloten met tentamens in juni.

- \* Alle studieonderdelen worden schriftelijk getoetst.
- \* Een vak kan ook in de vorm van een werkstuk worden getoetst. De opdracht hiervoor zal korte tijd na de gegeven colleges worden verstrekt.
- \* Dispensatie voor één der studieonderdelen is niet mogelijk.
- \* Voor alle studieonderdelen dient een voldoende behaald te zijn.
- \* Voldoet het resultaat niet aan de normen dan is na overleg met de coördinator voor het begin van het vierde studiejaar een éénmalige herkansing mogelijk.

Het bewijs dat de tentamens met goed gevolg zijn afgelegd, zal worden bewaard in het persoonlijk dossier van de student. De tentamenbriefjes hebben een geldigheidsduur van twee jaar.

## ▲ ONDERDELEN VAN HET DERDE STUDIEJAAR

### • Overzicht onderdelen van het derde studiejaar met studiebelasting

Code		Titel	Studiepunten
<b>PSAT Analytische Therapie</b>			
064	L.J. Wolters MSc	Droomanalyse	8
071	Mw. K.L.A. Uleman	Werken met de stem	3
131	drs. J. Vos Ph.D.	Post-Jungiaanse psychologie	3
161	dr. H. Erkelens	Wisselwerking Pauli en Jung	3
<b>PSRL Religie en psychologie</b>			
051	drs. J. Slavenburg	Religie en wetenschap	8
<b>PSMP Methoden in de psychologie</b>			
022	WAR	Methodologie II: scriptiebegeleid.	1
042	drs. J. Vos Ph.D.	Psychotherapie	12
051	drs. J. Vos Ph.D.	Ontwikkelingspsychologie	10
<b>PSIT Interventie trainingen</b>			
022	Mw. D. Hofte MSc / Mw. E. Geene MA	Interventie training	14
031	drs. E. Verhoeven-Smeets	Psychoanalyse	9
041	Mw. E. Geene MA	Analytische Therapie	6
062	Mw. E. Geene MA	Interventies	4
<b>PSPC Psychiatrie</b>			
022	Dr. H.A.J. Rump MEd / L.J. Wolters MSc	Psychodiagnostiek	10
033	Dr. H.A.J. Rump MEd	Psychopathologie	9
051	Dr. H.A.J. Rump MEd	Therapeutisch werken met het R.A.P.P.®	3
082	Mw. O.H.W.M. Hurkens	Rouw en verdriet	6
<b>PSMM Management</b>			
011	Mw. mr. C.M.E. Kleijn MSc	Opstarten therapeutische praktijk	4½
<b>PSFM Farmacie</b>			
011	drs. M Tjioe	Psychofarmaca binnen de therapie	1½
021	drs. E. Verhoeven-Smeets	Psychotherapie en psychofarmaca	5
<b>PSLT Literatuur</b>			
011	Mw. drs. H.G.J.M. van der Weide	Jung en literatuur	6

## ▲ BESCHRIJVING STUDIEONDERDELEN DERDE STUDIEJAAR

### Analytische Therapie

PSAT064

- **Droomanalyse**

Tijdens deze colleges wordt aandacht besteed aan

- associatie en amplificatie
- associatiemethoden en andere technieken
- actueel droomwerk en procesgericht droomwerk de verbinding tussen - de causale en finale beschouwingswijze
- het werken met dromen in de verschillende fasen van de therapie

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges

Docenten: L.J. Wolters MSc

Collegepunten: 2

Studielast: 6

PSAT071

- **Werken met de stem**

Deze colleges gaan over uiting geven aan je zelf en zelf in beeld komen aan de hand van muziek en je stem. We gaan werken met je eigen stem in zingen, feedbackoefeningen en het synchroniciteitsprincipe. Er wordt gewerkt met muziek die inspireert, muziek is een uitgelezen medium om je uit te drukken.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges

Docent: Mw K.L.A. Uleman

Collegepunten: 2

Studielast: 1

PSAT131

- **Post- Jungiaanse psychologie**

De post-Jungiaanse psychologie zal tijdens deze colleges aan de orde komen.

Met name wordt behandeld:

- Hillman: het leren zien van de analytische en therapeutische illusies van de analyticus
- Wilber.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges

Docent: drs. J. Vos Ph.D.

Collegepunten: 1

Studielast: 2

□ PSAT161

- **Wisselwerking Pauli en Jung**

Er wordt nader ingegaan op de relatie tussen C.G. Jung en de theoretisch fysicus Wolfgang Pauli (Nobelprijs 1945). Hierbij staan de dromen van Pauli en de spiegelsymmetrie van psyche en materie centraal. Pauli was in analyse bij Jung toen hij op 32-jarige leeftijd het grote visioen van de wereldklok kreeg waarover Jung onder meer in *Psychologie und Alchemie* bericht. Voorafgaande aan dit visioen ging het erom via spiegeling een symmetrische toestand tussen links (onbewuste) en rechts (bewustzijn) te scheppen. Deze problematiek keert in november 1953 terug, nadat Pauli en Jung elkaar een groot aantal brieven hebben geschreven om natuurkunde en dieptepsychologie nader tot elkaar te brengen. In de daaropvolgende jaren vindt in de natuurkunde de zogeheten Chinese revolutie plaats. Drie Chinese natuurkundigen zijn nauw betrokken bij de val van spiegelsymmetrie. Bij de zwakke wisselwerking blijkt er een echt onderscheid tussen links en rechts te bestaan. De asymmetrie van links en rechts is een principe dat heel nauw met het leven op aarde is verbonden. Ook bij onze hersenen is er sprake van een asymmetrie. De linkerhersen helft is verantwoordelijk voor ons besef van tijd, de rechterhersen helft weet juist niets van tijd. Blijkbaar streven de dromen van Pauli ernaar om beide hersenhelften met elkaar in evenwicht te brengen.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	dr. H. Erkelens
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	2

## Religie en psychologie

□ PSRL051

- **Religie en wetenschap**

In dit college staat de verhouding wetenschap en religie centraal. Verschillende wetenschappelijke ontwikkelingen worden in verband gebracht met de ontwikkeling en beleving van religie.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	drs. J. Slavenburg
<u>Collegepunten:</u>	2
<u>Studielast:</u>	6

## Methoden in de psychologie

□ PSMP022

- **Methodologie II: Scriptiebegeleiding**

De studenten houden een voordracht over hun scriptie-onderwerp en de voortgang van hun onderzoek. Onder leiding van de wetenschappelijke adviesraad (WAR) volgt een discussie over onderwerp, vraagstelling en voortgang met de overige studenten.

Werkvorm: Werkcolleges  
Docent: WAR  
Collegepunten: 1

□ PSMP042

• **Psychotherapie**

In deze colleges worden de hedendaagse psychotherapeutische stromingen besproken en naast de theoretische inleidingen wordt door de studenten onderling geoefend, om de theorie meer voelbaar en werkbaar te laten zijn.

Inzichten vanuit gangbare therapieën (zoals Gestalt-en ervaringsgerichte therapie, Transactionele analyse, e.d.) welke als handvat kunnen dienen aan het begin van begeleidingsgesprekken met cliënten. Eveneens opdracht tot oefenen daarmee met proefpersonen en ontdekken wat en wanneer in te zetten bij hulp – en inzicht vragen. De nadruk ligt op existentiële levensvragen (daarbij verwijzing naar werk van Yalom).

Inzichten van Grof wat betreft het transpersoonlijke (zoals te vinden in diens 'Geboorte, dood en transcendentie' en 'Reizen door de Geest'); aanhechtingen als heel makende en destructieve krachten van de ziel.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges  
Docent: drs. J. Vos Ph.D.  
Collegepunten: 2  
Studielast: 10

□ PSMP051

• **Ontwikkelingspsychologie**

In de colleges ontwikkelingspsychologie gaat het om het kennisnemen en het ervaren van diverse autonome bewegingen in de psyche. Deze bewegingen houden in:

- a. de ontwikkeling van het ego in relatie tot de archetypen, waaronder de symbolische aankondiging van het onafwendbare. Deze archetypen krijgen in de mythologie vorm in de beelden van de Sfinx, de Schikgodinnen, de "Trickster" en anderen. De weg van de held staat centraal;
- b. de bewustzijnsontwikkeling. Vanuit het overlevingsinstinct, het machtsinstinct en de angsten leidt de weg van het bewustzijn naar een cosmisch en religieus besef in de richting van een grotere, innerlijke verbondenheid. Hierin ligt ook de ontwikkeling van het morele bewustzijn besloten;
- c. de ontwikkeling vanuit blokkades op emotioneel, gedragsmatig, relationeel en contextueel gebied naar een overstijgen op existentieel, transpersoonlijk gebied.

Bovenstaande ontwikkelingen binnen de psyche worden behandeld naast de gangbare ontwikkelingspsychologie van de eerste levenshelft. Deze laatste zijn zowel door Piaget en Freud duidelijk in kaart gebracht. Vanuit Jung en post-Jungiaans perspectief, is het voor de tweede levenshelft van belang bovenstaande transpersoonlijke ontwikkelingen te onderscheiden. Als het gaat



om veelvuldige transpersoonlijke ervaringen van cliënten is het van belang de verschillende niveaus van bewustzijn, waaronder ook mystieke aspecten, te onderscheiden van de conflicten binnen het ego.

In de colleges zal dan ook, vanwege de zielsprocessen, aandacht geschonken worden aan de ontwikkelingsgang van de anima als die van de animus binnen de context van de individuatiweg. Ook de inzichten vanuit de wijsheidstradities van de Kelten, Tibetaans Boeddhisme, Taoïsme, Sjamanisme en de filosofie van Sri Aurobindo, zullen geïntegreerd worden behandeld. Voor de student is het van belang zicht te krijgen op het verschil tussen de gangbare psychotherapeutische benaderingen en de Jungiaans analytische aanpak.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges  
Docent: drs. J. Vos Ph.D.  
Collegepunten: 1  
Studielast: 9

## **Interventietrainingen**

PSIT022

- **Interventie training**

Vervolg studieonderdeel van het tweede jaar.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges  
Docent: Mw. E. Geene MA / Mw. D.Hofte MSc  
Collegepunten: 6  
Studielast: 8

PSIT031

- **Psychoanalyse**

Deze colleges geven een overzicht van de verschillende psychoanalytische stromingen. De ontwikkeling van het psychoanalytisch referentiekader wordt behandeld, de ontwikkeling van de klassieke neurose en die van de meer structurele pathologie, en er wordt ruim aandacht aan de indicatiestelling besteed. De verschillende behandelvarianten komen aan de orde, van openlegend naar steunend en van langdurig naar kort, voor zowel neurotische als structurele pathologie. Er wordt aandacht besteed aan de interactionele invalshoek, aan de moderne opvattingen vanuit de Egopsychologie en het fenomeen Mentaliseren.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: drs. E. Verhoeven-Smeets  
Collegepunten: 2  
Studielast: 7

PSIT041

- **Analytische Therapie**

Tijdens deze colleges zullen de gevolgde studieonderdelen met betrekking tot de Analytische Therapie integraal worden toegepast. Van de studenten wordt verwacht afwisselend therapeut als cliënt te zijn.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges  
Docent: Mw. E. Geene MA  
Collegepunten: 3  
Studielast: 3

PSIT062

- **Interventies**

Dit studieonderdeel zal gaan over interventies, met aandacht voor theorie en specifieke counselvaardigheden en oefeningen. Voor de therapeut geldt: om als mens tot mens in relatie te kunnen treden met een ander psychisch systeem is het onontbeerlijk bewust te zijn van eigen stuk en eigen oud zeer. Als jezelf diepte hebt, kun je diepte bieden voor de cliënt en zal van daaruit stimulans tot verwerking ondervinden.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges  
Docent: Mw. E. Geene MA  
Collegepunten: 2  
Studielast: 2

## Psychiatrie

PSPC022

- **Psychodiagnostiek**

Vervolg studieonderdeel van het tweede jaar. Hierbij zal dieper worden ingegaan op de diagnostiek middels het Cosmologisch Organisatie Model C.O.M.®.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: Dr. H.A.J. Rump MEd / L.J. Wolters MSc  
Collegepunten: 2  
Studielast: 8

PSPC033

- **Psychopathologie**

Vervolg studieonderdeel van het tweede jaar. Hierbij wordt verder ingegaan op de werking van de verschillende persoonlijkheidsorganisaties en de stoornissen die de cliënt kan ontwikkelen aan de hand van de persoonlijkheidsstructuur.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: Dr. H.A.J. Rump MEd  
Collegepunten: 1  
Studielast: 8

PSPC051

• **Therapeutisch werken met het R.A.P.P.®**

In dit studieonderdeel wordt ingegaan op het therapeutisch werken met het R.A.P.P. binnen de Analytische Therapie.

<u>Werkvorm:</u>	Werkcolleges
<u>Docent:</u>	Dr. H.A.J. Rump MEd
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	1

PSPC082

• **Rouw en verdriet**

Wie kent het niet.

Het komt in vele vormen en maten.

Niemand ontkomt eraan.

Sommigen praten erover, anderen proberen het zo snel mogelijk te vergeten. Wat is rouw? Wat is een normale rouwreactie? Wanneer spreekt men van pathologische rouw? Hoe breng je rouw ter sprake en hoe kun je mensen helpen om op een gezonde manier te rouwen? Hoe wordt er in verschillende religieuze tradities en culturen omgegaan met de dood?

Tijdens de lessen worden bovenstaande vragen beantwoord. De lessen zullen interactief zijn, waarbij er veel ruimte is voor vragen en eventuele ingebrachte casuïstiek door de studenten.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	Mw. O.H.W.M. Hurkens
<u>Collegepunten:</u>	2
<u>Studielast:</u>	6

## **Management**

PSMM011

• **Opstarten therapeutische praktijk**

Tijdens deze colleges wordt de student op de hoogte gebracht van de economische en organisatorische aspecten en het management in het kader van de opstart van de therapeutische praktijk.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	Mw. mr. C.M.E. Kleijn MSc
<u>Collegepunten:</u>	½
<u>Studielast:</u>	4

## **Farmacie**

□ PSFM011

• **Psychofarmaca binnen de therapie**

Om te kunnen werken met cliënten is enige kennis van medicatie en haar werking onontbeerlijk. Psychofarmaca zijn stoffen die direct of indirect inwerken op het centrale zenuwstelsel en van invloed zijn op de geest en emotionele processen. In deze colleges zullen twee groepen binnen de psychofarmaca behandeld worden, namelijk de psycholeptica en de psychoanaleptica.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	drs. M. Tjioe
<u>Collegepunten:</u>	½
<u>Studielast:</u>	1

□ PSFM021

• **Psychotherapie en psychofarmaca**

In dit college wordt aandacht besteed de praktijk van psychofarmaca en psychotherapie. Centraal staan de antidepressiva, de anxiolytica en de antipsychotica. We gaan kijken naar de werking en invloed van deze middelen op de praktijk van psychotherapie. Hoe beïnvloeden zij de therapeutische mogelijkheden van de cliënt en welke valkuilen komen we hierin tegen? Waar moet je als therapeut rekening mee houden en hoe ga je om met gebruik van deze middelen in de psychotherapie?

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	drs. E. Verhoeven-Smeets
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	4

## Literatuur

□ PSLT011

• **Jung en literatuur**

In het eerste college gaan we in op de aard van de verbeelde werkelijkheid die van oudsher centraal staat in religie en kunst. Het vermogen van de mens om te schouwen in geheimen van het bestaan, van leven en dood, van liefde en van de ziel, krijgt vorm in de wereld van de spiegel, het beeldende, creatieve, symboliserende vermogen.

Lezen van literatuur is geen vlucht uit de werkelijkheid, het is een verblijven, een toeven in het innerlijk. Innerlijke taferelen hebben invloed op ons zelfbeeld en op ons bewustzijn.

Ten tijde van Jung kwam in West Europa het genre van de Fantastische literatuur tot bloei, waarin vooral de confrontatie met angsten werd aangegaan. De visionaire ervaring, waarvan het object buiten de menselijke ervaring ligt, is sinds oertijden omringd met geheimzinnigheid en griezeligheid.

Het tweede college verplaatst ons naar onze eigen tijd. Centraal staat een recente roman, waarvan de titel tijdig wordt doorgegeven aan de studenten,

waar we op een speelse, actieve manier mee gaan werken. Daarnaast komt poëzie ter sprake.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: Mw. drs. H.G.J.M. van der Weide  
Collegepunten: 2  
Studielast: 4

VIERDE STUDIEJAAR  
Studierichting Analytisch Therapeut

▲ ALGEMEEN

***Het programma in het vierde studiejaar***

Het programma in dit studiejaar is volledig gericht op de vorming tot Analytisch Therapeut, waarbij de student intensief getraind wordt in de methoden en interventies.

Het programma van het vierde studiejaar beslaat 102 studiepunten (22,3 ECTS punten) exclusief 20 ECTS punten voor de scriptie.

▲ STRUCTUUR

***Algemeen***

Het vierde studiejaar voor de studierichting Analytisch Therapeut bestaat uit 210 college-uren.

***Toelating***

De student wordt toegelaten tot het vierde studiejaar op voorwaarde dat:

- \* de tentamens met een voldoende zijn afgerond;
- \* de intervisie is gevolgd;
- \* de verplichte workshops / seminars zijn gevolgd;
- \* het leeranalyseverslag is ingeleverd;
- \* de betaling of aanbetaling van het studiejaar, vóór 01 augustus, is voldaan.

***Intervisie***

Gedurende het vierde studiejaar dienen de werkgroepen minimaal 30 uren bijeen te komen. Tijdens deze bijeenkomsten dienen de studenten de in de werkcolleges behandelde therapeutische interventies en methodieken zelfstandig te trainen.

***Seminars en workshops***

De student is verplicht drie seminars c.q. workshops in het vierde studiejaar te volgen. Deze vinden plaats op de zondag.

***Scriptie***

De student dient ter afsluiting van het vierde studiejaar een scriptie te schrijven. Het schrijven van een scriptie biedt de student de mogelijkheid een relevant thema met betrekking tot het vakgebied uit te werken om zo de kennis te verbreden en een bijdrage te leveren aan de persoonlijke en therapeutische ontwikkeling. Het scriptieonderwerp wordt door de student gekozen in overleg met de Wetenschappelijke

Adviesraad (W.A.R.). De student kiest een scriptiebegeleider uit de lijst van scriptiebegeleiders aan het begin van het derde jaar. De scriptiebegeleider geeft aan of de student de scriptie in kan dienen. De scriptie wordt dan gelezen door minimaal twee W.A.R. leden. Deze geven twee weken na de inleverdatum uitslag. Indien de scriptie niet voldoet heeft de student nog drie weken de mogelijkheid om de scriptie bij te stellen.

Van elke scriptie zullen twee exemplaren in het archief van de Academie bewaard worden ter inzage en bestudering voor docenten, studenten en belangstellenden.

*De scriptie dient te voldoen aan de volgende criteria:*

- \* gericht op het vakgebied Analytische Therapie;
- \* een verrichte literatuurstudie en onderzoek;
- \* max. 40 pagina's, excl. bijlagen op A4-formaat;
- \* een toegevoegde literatuurlijst en bronvermelding (APA systeem);

Tijdens de colleges methodologie in het tweede studiejaar worden specifieke criteria uitgedeeld en toegelicht.

De scriptie dient in **tweevoud** en **eenmaal in PDF** vóór 1 maart ingeleverd te worden bij de coördinator. Na goedkeuring dienen nog 2 exemplaren ingeleverd te worden. (Totaal dienen er dus 4 definitieve scripties worden ingeleverd.)

*Beoordeling van de scriptie:*

De procedure voor de beoordeling van je scriptie is als volgt: De tekst zal ter goedkeuring aan twee leden van de WAR worden voorgelegd. De ingeleverde scripties worden door de coördinator verspreid onder de leden van de WAR, die deze gaan beoordelen. De twee docenten die je scriptie beoordelen zullen altijd andere docenten zijn dan je eigen scriptiebegeleider. Deze twee beoordelaars krijgen twee weken de tijd om je werk goed te keuren. De beoordeling van deze twee WAR leden is doorslaggevend. Mocht de beoordeling alsnog negatief uitvallen, dan krijg de student drie weken de gelegenheid om de scriptie overeenkomstig de WAR-feedback bij te stellen. Deze bijgestelde versie zal dan opnieuw ter goedkeuring worden voorgelegd aan de WAR.

## **Examen**

Het vierde studiejaar wordt afgesloten met de volgende examenonderdelen:

- \* het schrijven van een scriptie;
- \* een schriftelijk examen;
- \* een praktisch examen.

Het schriftelijk gedeelte van het examen bestaat uit het uitwerken van een casus die door de examencommissie wordt voorbereid. De examenkandidaat dient deze theoretische casus uit te werken en de eigen werkwijze met betrekking tot deze cliënten aan te geven.

De uitgewerkte casus wordt door de examencommissie beoordeeld. Dit examen vindt plaats op de Academie.

Men wordt alleen tot het praktische gedeelte van het examen toegelaten op voorwaarde dat:

- \* het verslag van de leeranalyse binnen de gestelde termijn is ingeleverd en voor akkoord is afgetekend;

- \* de verplichte workshops / seminars zijn gevolgd;
- \* de scriptie met een voldoende is beoordeeld.

Het praktische gedeelte van het examen bestaat uit een toetsing in het Analytisch Therapeutisch werken. De examenkandidaat dient met een eigen cliënt, ten overstaan van de examencommissie, een sessie te houden van ongeveer 30 minuten. Het is de bedoeling dat de examenkandidaat op geïntegreerde wijze met de cliënt werkt.

Direct na het praktische gedeelte van het examen krijgt de kandidaat van de examencommissie te horen hoe de sessie is beoordeeld.

Indien de examencommissie het praktische gedeelte van het examen met een onvoldoende beoordeelt, heeft de kandidaat recht op een herexamen. Het tijdstip van dit herexamen wordt in overleg met de kandidaat zo spoedig mogelijk vastgesteld.

Wanneer het herexamen met een onvoldoende wordt beoordeeld, zal de student, na het nogmaals volgen van het vierde studiejaar, nog éénmaal in de gelegenheid worden gesteld zijn therapeutische vaardigheden te laten toetsen.

Hiervoor wordt het normale collegegeld minus 10% in rekening gebracht.

De inhoud van de herexamenonderdelen zal door de examencommissie worden vastgesteld en tijdig aan de student worden medegedeeld.

### ***De examencommissie***

De examencommissie bestaat uit:

drs. W.A. Cornelissen

Dr. H.A.J. Rump MEd

drs. J. Vos Ph.D.

### ***Diploma***

Het diploma Analytisch Therapeut wordt uitgereikt bij:

- \* een positief beoordeeld verslag van de leeranalyse;
- \* de verplichte workshops / seminars zijn gevolgd;
- \* een met een voldoende beoordeelde scriptie;
- \* een met goed gevolg afgelegd schriftelijk gedeelte van het examen;
- \* een met goed gevolg afgelegde toetsing in het Analytisch Therapeutisch werken.



▲ **ONDERDELEN VAN HET VIERDE STUDIEJAAR  
ANALYTISCH THERAPEUT**

• **Overzicht onderdelen van het vierde studiejaar met studiebelasting**

Code		Titel	Studiepunten
<b>PSAT Analytische Therapie</b>			
033	Dr. H.A.J. Rump MEd	Werken met tekeningen binnen de analyse	5
181	Dr. H.A.J. Rump MEd	Ontwikkeling binnen de Analytische Therapie	6
191	drs. E. Verhoeven-Smeets	Psychoanalytische theorieën	6
201	Mw. drs. K. Haanappel	Vrouw en kunst	3
<b>PSMP Methoden in de psychologie</b>			
023	WAR	Methodologie III : scriptiebespreking	1
072	Dr. H.A.J. Rump MEd / Mw. A.G. Heijer-Donker MSc	Methodieken in de Psycho- Analytische hypnotherapie	13
111	Mw. drs. S. M. Várszegi	Traumaverwerking	6
121	L.J. Wolters MSc	Wegwijs in de GGZ	3
<b>PSIT Interventie trainingen</b>			
025	Dr. H.A.J. Rump MEd/ J.M. van Nimwegen MSc Mw. D.Hofte MSc.	Interventie training	14
051	Dr. H.A.J. Rump MEd / Mw. E. Geene MA	Analytische Therapie	9
064	Mw. E. Geene MA	Interventies	3
<b>PSPC Psychiatrie</b>			
012	drs. E. Verhoeven-Smeets	Diagnostiek II	8
022	drs. E. Verhoeven-Smeets	Psychopathologie II	8
042	drs. E. Verhoeven-Smeets	Seksuele stoornissen	4
071	drs. E. Verhoeven-Smeets	Psychopathologie III	10

## ▲ BESCHRIJVING STUDIEONDERDELEN VIERDE STUDIEJAAR ANALYTISCH THERAPEUT

### Analytische Therapie

PSAT033

- **Werken met tekenen binnen de analyse**

Tekenen is één van de mogelijkheden om dit contact te bewerkstelligen met het gedissocieerd bewustzijn. De student wordt door middel van de eigen ervaring in contact gebracht met het concept van de teken therapie.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges

Docent: Dr. H.A.J. Rump MEd

Collegepunten: 3

Studielast: 2

PSAT181

- **Ontwikkeling binnen de Analytische Therapie**

Binnen de Analytische Therapie wordt gebruik gemaakt van het Gedissocieerd Ik-bewustzijn. Tijdens deze colleges wordt het begrip compensatie behandeld. Het doel van het compensatoire proces lijkt te zijn twee psychologische werelden met elkaar te verbinden. Het doel van compensatie is belangrijk in het kader van de vraag of ze dienen als tegenstelling in een evenwichtsproces of als mogelijkheid tot integratie.

Werkvorm: Hoorcolleges

Docent: Dr. H.A.J. Rump MEd

Collegepunten: 1

Studielast: 4

PSAT191

- **Psychoanalytische theorieën**

In dit college wordt ingegaan psychoanalytische theorieën van verschillende belangrijke mensen zoals Freud, Melanie Klein, Heinz Kohut, Margaret Mahler, Anna Freud, Erik Erikso. Daarnaast wordt ingegaan op de humanistische psychologie van Maslow.

Werkvorm: Hoorcolleges

Docent: drs. E. Verhoeven-Smeets

Collegepunten: 2

Studielast: 4

□ PSAT201

• **Vrouw en kunst tijdens het Fin-de-Siècle**

Tijdens dit college zal aandacht besteed worden aan de opkomst van het thema van de fatale vrouw en het symbolisme in de kunst, als ook aan vrouwelijke kunstenaars die in diezelfde tijd proberen een heel ander geluid te laten horen en daar ook in slagen! De nadruk ligt op Camille Claudel omdat het 150 jaar geleden is dat zij werd geboren. Tijdens de dag zal eerst een stukje historische onderbouwing gegeven worden en daarnaast zal ook uitgelegd worden hoe de lijnen door te trekken zijn naar de 20e eeuw. Er zal ruimte zijn voor interactie.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	Mw. drs. K. Haanappel
<u>Collegepunten:</u>	1
<u>Studielast:</u>	2

## Methoden in de psychologie

□ PSMP023

• **Methodologie III : scriptiebespreking**

Dit is de laatste bijeenkomst van de kandidaten met leden van de WAR, jaargenoten en belangstellende studenten uit andere jaren. De scriptie is af, het is tenminste een voldoende waard op de eindlijst, aan alle formaliteiten is voldaan. De student krijgt de gelegenheid om nog eens kort te vertellen wat hij/zij met het onderwerp van de scriptie beoogde, hoe dat vorm en inhoud gegeven is, en wat er bij dit onderwerp verder voor ogen staat. Jaargenoten, leden van de WAR en studenten uit andere jaren krijgen de gelegenheid om vragen te stellen: niet alleen 'om van hun belangstelling blijf te geven', ook kritische vragen zijn nu welkom. Met deze dag wordt het scriptietraject afgesloten: de dag is het beste te karakteriseren als de rituele afronding van een periode.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	WAR
<u>Collegepunten:</u>	1

□ PSMP072

• **Methodieken in de psycho-analytische hypnotherapie**

Sinds het begin dat men is gaan werken met het gebruik van hypnose binnen de therapie - waardoor de term hypnotherapie ontstaan is - zijn verschillende methoden en technieken ontwikkeld. De student wordt tijdens de colleges ingevoerd in deze methoden en technieken, zoals:

- inductietechnieken;
- zwakke en sterke ontdekkende technieken;
- technieken voor het verminderen van het affect en trauma;
- imaginatietechnieken;
- regressietechnieken;

- directe en indirecte veranderingstechnieken;
- verwerkingstechnieken;
- vraagtechnieken;
- verdiepingstechnieken;
- dissociatietechnieken;
- technieken bij kinderen.

Verder wordt ingegaan op het gebruik van suggestie, de verschijnselen die optreden tijdens de hypnose, het taalgebruik en de medische toepassing van hypnose.

<u>Werkvorm:</u>	Hoor- en werkcolleges
<u>Docent:</u>	Dr. H.A.J. Rump MEd
<u>Collegepunten:</u>	4
<u>Docent:</u>	Mw. A.G. Heijer-Donker MSc
<u>Collegepunten:</u>	3
<u>Studielast:</u>	6

#### PSMP111

##### • **Traumaverwerking**

De eerste collegedag zal gaan over de diagnostiek van psychotrauma; de lichamelijke effecten van psychotrauma en de verschillende behandelingsvormen. De tweede collegedag zal gaan over de zwaardere trauma's; de dissociatieve verschijnselen en de invloed daarvan op de persoonlijkheid; de behandelingsstrategieën en de valkuilen daarbij.

<u>Werkvorm:</u>	Hoor- en werkcolleges
<u>Docent:</u>	Mw. drs. S. M. Várszegi
<u>Collegepunten:</u>	2
<u>Studielast:</u>	4

#### PSMP121

##### • **Wegwijs in de GGZ**

In het kort worden de verschillende referentiekaders van de klinische psychologie, de verschillende psychische stoornissen, de diagnostiek en internationale classificatie van psychopathologie besproken. De nadruk zal echter liggen op de praktijk van de hedendaagse geestelijke gezondheidszorg. Er wordt een overzicht gegeven van de geestelijke gezondheidszorg in Nederland en van de manier waar deze is georganiseerd. Ook wordt ingegaan op recente ontwikkelingen in de GGZ:

- Zorgprogramma's en diagnose-behandel-combinaties (DBC's)
- Evidence Based Medicine
- Effectonderzoek van verschillende therapievormen

Daarnaast wordt een beeld gegeven hoe de verschillende stoornissen zoals deze in de DSM IV worden beschreven in de hedendaagse praktijk van de GGZ worden behandeld.

<u>Werkvorm:</u>	Hoorcolleges
<u>Docent:</u>	L.J. Wolters MSc

Collegepunten: 1  
Studielast: 2

## Interventietrainingen

PSIT025

- **Interventie training**

De therapieopbouw van de Analytische Therapie is een volledig nieuwe structuur. De student wordt tijdens deze werkcolleges ingevoerd in de nieuwe werkwijze, die gericht is op het integratieproces binnen de cliënt. Hierbij ligt de gerichtheid op het proces van heling c.q. individuatie bij het individu. De praktische therapeutische training met de energetische krachten staat hierbij op de voorgrond.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges  
Docent: Dr. H.A.J. Rump MEd / J.M. van Nimwegen MSc/  
Mw. D.Hofte MSc  
Collegepunten: 6  
Studielast: 8

PSIT051

- **Analytische Therapie**

Tijdens deze colleges zullen de gevolgde studieonderdelen met betrekking tot de Analytische Therapie integraal worden toegepast. Van de studenten wordt verwacht afwisselend therapeut als cliënt te zijn.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges  
Docent: Dr. H.A.J. Rump MEd / Mw. E. Geene MA  
Collegepunten: 3  
Studielast: 6

PSIT064

- **Interventies**

Vervolg studieonderdeel van het derde studiejaar.

Werkvorm: Hoor- en werkcolleges  
Docent: Mw. E. Geene MA  
Collegepunten: 3  
Studielast: 3

## Psychiatrie

PSPC012

- **Diagnostiek II**

In dit college wordt dieper ingegaan op stemmingstoornissen en angststoornissen. Er wordt ingegaan op de verschillende kenmerken van deze

stoornissen, hoe deze te herkennen en hoe deze behandeld worden.

Doel: herkennen van stemming- en angststoornissen (diagnostiek en de behandeling); kunnen werken met het classificatiesysteem DSM 5; weten wat wel en wat niet zelf te behandelen; communiceren met de reguliere GGZ. Een en ander zal geïllustreerd worden aan de hand van filmfragmenten. Studenten brengen zelf casuïstiek in.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: drs. E. Verhoeven-Smeets  
Collegepunten: 1  
Studielast: 7

PSPC022

• **Psychopathologie II**

In dit college wordt ingegaan op persoonlijkheidsstoornissen. Er wordt ingegaan op de verschillende kenmerken van deze stoornissen, hoe deze te herkennen en hoe deze behandeld worden.

Studenten brengen zelf casuïstiek in.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docenten: drs. E. Verhoeven-Smeets  
Collegepunten: 1  
Studielast: 7

PSPC042

• **Seksuele stoornissen**

In dit college wordt ingegaan op de verschillende seksuele stoornissen en de genderidentiteitsstoornissen die beschreven zijn in de DSM 5. Er wordt tevens gekeken naar de rol van seksualiteit bij psychopathologie en welke rol deze kan spelen in de behandeling.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: drs. E. Verhoeven-Smeets  
Collegepunten: 1  
Studielast: 3

PSPC071

• **Psychopathologie III**

In dit college wordt dieper ingegaan op de DSM IV. Het volgende komt aan bod: verslavingsproblematiek, ADHD, pervasieve ontwikkelingsstoornissen, somatoforme stoornissen, eetstoornissen, dissociatieve stoornissen staan centraal. Er wordt ingegaan op de verschillende kenmerken van deze stoornissen, hoe deze te herkennen en hoe deze behandeld worden in de GGZ.

Doel: herkennen van verslavingsproblematiek, ADHD, pervasieve ontwikkelingsstoornissen, somatoforme stoornissen, eetstoornissen, dissociatieve stoornissen (diagnostiek en de behandeling); cognitieve

stoornissen en stoornissen die samen hangen met ouder worden.  
Studenten brengen zelf casuïstiek in.

Werkvorm: Hoorcolleges  
Docent: drs. E. Verhoeven-Smeets  
Collegepunten: 2  
Studielast: 8